

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ



15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1881.

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΑΔ'.

ΕΚΠΑΗΡΟΥΝΤΕΣ σήμεραν τὴν ὑπόσχεσιν ἣν παρέσχόμεν τοῖς ἀξιοτίμοις τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» συνδρομηταῖς, δημοσιεύομεν τὴν σεπτὴν εἰκόνα ὁμοῦ μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ ἐθνοφιλοῦς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Πρωθιεράρχου, τοῦ ἀειμνήστου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ ΣΤ'. Τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐνδόξου τούτου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατριάρχου ἠρανίσθημεν ἐκ τοῦ «Νεολόγου» καθότι κατενοήσαμεν ὅτι θὰ διεπράττομεν ἀκαταλόγιστον ἀφροσύνην ἂν ἀπεπειρωμεθα νὰ ἐξεικονίσωμεν ἐπιτυχέστερον τοῦ νευρώδους καὶ ἀπαραμίλλου σχεδὸν κατὰ τὴν δεινότητα καλάμου τοῦ πολυμαθοῦς καὶ πεπειραμένου τοῦ «Νεολόγου» ἀρχισυντάκτου κ. Σ. Ι. Βουτυρᾶ τὰς μεγάλας καὶ ἐξόχους τοῦ κλεινοῦ ἱεράρχου ἀρετάς.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΣΤ', ὁ τελευταῖος καὶ περικλεέστατος ἀντιπρόσωπος τῆς μεγάλης γεννεᾶς τοῦ κλήρου, ἥτις ἠγλάισε τὴν ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν κατὰ τὸν 19ῶν αἰῶνα, ὁ ἀτρόμητος ὀμολογητὴς καὶ ἀθλητὴς τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, ἐξεμέτρει τὸ ζῆν ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου. Καί τοι ἀπὸ πολλοῦ ἀπέστη τῆς ἐνεργοῦ διευθύνσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀ-

ποκεχωρηκῶς εἰς τὸν ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι οἶκον αὐτοῦ μοναχικὸν ὅλως διῆγε βίον, ὁ θάνατος ὅμως αὐτοῦ ἀφατον καταλείπει θλίψιν εἰς πᾶσαν τὴν ὀρθοδοξίαν, ἥτις συναισθάνεται βαθύτατα ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἔπεσε καὶ αὐτὴς δυνατὸς σώζων τὸν Ἰσραὴλ, συναισθάνεται ὅτι τὸ μέγα κενὸν, ὅπερ ἀφήσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ θάνατος τοῦ ἱεροπρεποῦς ὀμολογητοῦ εἶναι δυσαναπλήρωτον. Μετέχοντες τῆς θλίψεως ταύτης καὶ τῆς ἀθυμίας, ἥτις πληροῖ τὰς καρδίας πάντων, ἀδυνατοῦμεν σήμεραν νὰ ἐκβίσωμεν δεόντως τὰ κατὰ τὸν βίον, τὴν πολιτείαν καὶ τὰς πράξεις τοῦ γερασίου ἱεράρχου καὶ ἀγίου ἀνδρός, ὅστις τὸν ὁρόμον τελέσας, τὴν πίστιν τηρήσας, ἀπέρχεται ἀπ' ἡμῶν πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα, ἵνα τὸν ἀποκείμενον αὐτῷ ὀδοῦς στέφανον λάβῃ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΣΤ', γεννηθεὶς φθίνοντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐν τῷ κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν ἄκρην τοῦ Βοσπόρου Φαναρακίῳ ἐξ εὐγενῶν καὶ εὐσεβῶν γονέων ἔφερε παῖς ἐτι ἐν τῇ σοβαρᾷ ἄμα καὶ γλυκεῖᾳ αὐτοῦ μορφῇ ἐναποτετυπωμένον τὸν τύπον τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ κλήσεως, ἣν ταχὺ αἰσθόμενος ἠσπάσατο τὸν μοναχικὸν βίον πρόσῃρος ὧν χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ κοιδίου Δέρκωνο-

Νεώτατος ἔτι ἐπέβαλλε διὰ τῆς ἱεροπρεποῦς αὐτοῦ μορφῆς, ἐν ᾗ διέβλεπέ τις λάμπον τὸ μαρτυρικὸν κάλλος, διὰ τοῦ ὀσίου καὶ εὐαγγελικοῦ αὐτοῦ βίου, διὰ τῆς ἀπαρασαλεύτου αὐτοῦ ἐμμονῆς εἰς τὰ πάτρια, διὰ τῆς ἀκαταβλήτου αὐτοῦ ἐνεργείας ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ἀπὸ πάσης κακοδόξου λύμης, τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν σεβασμὸν οὐ μόνον εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς γερασίμους αὐτοῦ συναδέλφους. Ἡδύνατο ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὰς δυσμὰς τοῦ βίου αὐτοῦ κατὰ περιστάσεις καθ' ἃς αἱ πολύτιμοι αὐτοῦ νοθεσίου δὲν ἐτύγγανον τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς νὰ εἶπη τὸ λόγιον τοῦ Αὐγούστου παρωδῶν: Νέοι ἀκούσατε πρεσβύτου, οὐ νέου ὄντος πρεσβύτου ἤκουον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΣΤ', νεάζων μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ τὰς φρένας πολὺς προήχθη εἰς μητροπολίτην καὶ μετὰ μικρὸν τῷ 1835 κληρὸς τε καὶ λαὸς πανηγυρικῶς ἐπὶ τὸ τῆς πατριαρχείας ἀξίωμα ἀνήγον αὐτὸν ἄγοντα μόλις τὸ 37ον τῆς ἡλικίας ἔτος. Δυσχερεῖς καὶ δεινὰ αἱ περιστάσεις ἦσαν τὴν ὀρθοδοξίαν ἐλυμαίνετο ἰταμὴ προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια ἰσχυροτάτας ἔχουσα τὰς προστασίας. Γρηγόριος ὁ ΣΤ' ἀπτόητος καὶ περὶ ἑνὸς μόνοι μεριμνῶν, περὶ τῆς τηρήσεως τοῦ διαπιστευθέντος αὐτῷ λογικοῦ ποιμνίου, ἀνέλαβε τὸν καθ' αὐτῆς ἀγῶνα, οὗ ἔπασσε μὲν θῦμα μετὰ τετραετίαν ἀναγκασθεὶς νὰ παραιτηθῆ, ἀλλὰ θῦμα ἔνδοξον δυνάμενον νὰ εἶπη μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα: «Πάτερ, οὗς δέδωκάς μοι ἵνα τηρήσω ἐτήρησα καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο». Ἐκτοτε ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἔβίου ἐν τῷ ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι ἐρημητηρίῳ αὐτοῦ ἀποκεχωρικῶς μὲν, ἀλλ' οὐδέποτε λησμονηθεὶς οὔτε ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅστις οὐ διέλιπε θρησκευτικὸν πρὸς αὐτὸν τρέφων σέβας, οὔτε ὑπὸ τῶν γεραρῶν αὐτοῦ συναδέλφων, οἵτινες καθ' ἑκάστην δεινὴν τῆς Ἐκκλησίας περίπτωσιν πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς πυξίδα προσέτρεχον καὶ τὰς συνετὰς καὶ πολυτίμους αὐτοῦ ἐξητοῦντο συμβουλάς καὶ ἐξ αὐτοῦ ἠρύοντο τὸ θάρρος τοῦ ἀγωνίζεσθαι τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν. Δὲν ὑπῆρχεν ἀπὸ τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς δευτέρας πατριαρχείας ἀλλαξοπατριαρχία, καθ' ἣν τὸ ὄνομα

Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' νὰ μὴ φέρηται μετὰ θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ ἀνὰ τὰ στόματα πάντων ὡς μόνοι ἰκανοῦ ἰθύνειν ἐπαξίως τοὺς οἰακὰς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι Γρηγόριος ὁ ΣΤ' τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἢ τὴν τῶν ἀνθρώπων ζηλῶν προηρεῖτο τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐντεύξεις αὐτοῦ τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἀξιωμάτων· διὸ καὶ οὐδέποτε συνήνεσεν ἀποδέξασθαι καὶ δεύτερον τὸ τῆς πατριαρχείας ἀξίωμα, εἰμὴ ὅτε τοῦτο βεβῆ φορτίν καὶ ἀληθῆς σταυρὸς, λαὸς δὲ καὶ κληρὸς προσεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα σώσῃ τὴν κυμαινομένην ὀκλύδα τῆς ὀρθοδοξίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΣΤ' ἀνῆλθε τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸν θρόνον τῶν Χρυσοστόμων καὶ Φωτίων τῷ 1867. Ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡ δευτέρα αὕτη πατριαρχία αὐτοῦ ἔστι καὶ ἔσται μία τῶν λαμπροτάτων σελίδων. Τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον ἐξήρθη ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε ἐμπνέον σεβασμὸν εἰς ἅπασαν τὴν χριστιανωσύνην, ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ Φωτίου ἠκούσθη καὶ αὐθις ἡ φωνὴ τῶν αἰώνιων ἀληθειῶν φιμουσα τοὺς παραγωνρίζοντας αὐτάς, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀγλαοφαρῆς καὶ περιβεβλημένη τὸν λευκὸν χιτῶνα τῆς εὐαγγελικῆς ἀνοχῆς ἀλλὰ σὺν τῇ ἀλουργίδι τῆς δικαιοσύνης, ἠγωνίζετο κρατερῶς πρὸς τε ἀλώθητον τήρησιν τῆς πίστεως καὶ κατὰ τῶν ἀπειλούντων αὐτὴν καὶ τῶν ἰσχυρῶν αὐτῶν ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν προσπαθειῶν. Τίς δὲν ἀναπολεῖ μετὰ πόθου ἔτι καὶ σήμερον, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἐθνοφιλοῦς Ἰωακείμ τοῦ Γ', τὴν περὶφανῆ ἐκείνην ἐποχὴν τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἣν Γρηγόριος ὁ ΣΤ', περιοιχοῦντο ὑπὸ τῶν ἀριστέων τῆς Ἐκκλησίας, οἷοι, ἵνα εἰς τοὺς τεθνεῶτας μόνον περιορισθῶμεν, Νεόφυτος ὁ Δέρκων καὶ Γεράσιμος ὁ Χαλκηδόνας, καθ' ἣν τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας ἠρμήνευσεν Εὐστάθιος ὁ Κλεόβουλος, καθ' ἣν τὰ ἐκ τῶν πατριαρχείων, ἐξερχόμενα ἔγγραφα ἐκίνουν εἰς θαυμασμὸν καὶ σέβας καὶ αὐτοὺς τοὺς τῆς ὀρθοδοξίας ἐχθρούς, καθ' ἣν τὰ βουλγαρικὰ πραξικοπήματα ἠναγκάζοντο διὰ τῆς ἐν τοῖς ἐγγράφοις τούτοις διαλκπούσης ἀκαταμαχῆτου λογικῆς κατακρίνειν καὶ αὐταὶ αἱ τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων προστάτρια Ἐκκλησία καὶ ἀποφαίνεσθαι

κατ' αὐτῶν τὸ σχίσμα, καθ' ἣν ἡ Πολιτεία ἠναγκάζετο ἀναστεῖλαι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων ἐκδοθέντος φερμανίου, καθ' ἣν ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐπέβαλλε τοσοῦτον ἐπὶ τῆς Πολιτείας, ὥστε παραχωρηθῆναι καὶ αὐτὴν τὴν ἄδειαν πρὸς συγκρότησιν οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣν ἐματαιώσε μόνον τὸ ὅτι ἔλειψε παρά τισι κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν ἡ αὐταπαρνησία καὶ ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἀπτόητος παρρησία, αἱ διαλάμπουσαι ἐν τῷ ἱστορικῷ πρὸς τὴν Πύλιν ἐγγράφῳ τῆς παραιτήσεως Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'; Τίς δὲν ἀναπολεῖ τὴν πατριαρχείαν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ἀνώτατος τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τῶν αἰώνιων ἀληθειῶν γνήσιος ἐρμηνευτής, πρὸς τὰς προσκλήσεις τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας συνάγοντος τότε τὴν τοῦ Βατικανοῦ σύνοδον ἀντέτασσε τὴν ἀντιπρόσκλησιν περὶ ἐνώσεως τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὅτι πάντοτε, πανταχοῦ καὶ παρὰ πάντων ἐπιστεύθη; Τίς δὲν ἀναπολεῖ ὅτι ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' δὲν ἐπετεύχθη ἀδελφικὴ τις ἐπικαιωνία, προελθούσα ἐκ τοῦ μεγάλου σεβασμοῦ, ὃν ἐνέπνεε καὶ εἰς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς ἀνεγνώρισε τὸ μέγα κύρος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας; Δυσχερεῖς μὲν αἱ περιστάσεις καὶ μέγας τότε ὁ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπελθὼν κλύδων, ἀλλὰ τοσοῦτον τηλαυγέστερον ἐπιλάμπει τὸ μέγα ἀξίωμα ὅπερ, ἀποδοθὲν αὐτῇ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' διετήρησε μέχρι τῆς μεγάλης ἐκείνης συνόδου, ἐν ᾗ παρεκάθητο ἠθικῶς προεδρεύων ὁ σεπτὸς οὗτος ἱεράρχης, ὑπομιμνήσκων καὶ διὰ τοῦ ἠθους καὶ διὰ τοῦ χαρακτῆρος τοὺς μεγάλους ὁμολογητὰς τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπῆλθεν ἕκτοτε ἔκλειψις, ἣν ἤρξατο διασκεδάζουσα ἡ πατριαρχία Ἰωακείμ τοῦ Γ', ὑπὲρ ἧς οὐδὲν ἄλλο κρεῖττον δυνάμεθα εὔχεσθαι ἢ ὁμοίαν αὐτῇ γενέσθαι τῇ τοῦ ἀπ' ἡμῶν ἀποχόμενου, ὃν ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία βαρὺ τὸ πένθος φέρουσα ἐκήδευσεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΣΤ', πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα οὐκ ἐπιλήσεται βεβαίως τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς ἀθλήσας ἀγήρω ἐν αὐτῇ τὴν μνήμην κατέλειπε. Δεινοὶ καὶ αὐθις προοιωνίζονται κλυδω-

νισμοὶ, τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας ἀπειλοῦντες. Ἐὰν ζῶν στερεῶ τῇ χειρὶ τὸ πηδάλιον ἐκράτησεν, οὐδὲ θανὼν διαλείψει ὑπὲρ αὐτῆς δεόμενος τοῦ Κυρίου, παρ' ᾧ πολλὰ ἰσχύει δέησις δικαίου. Δικαιότερον καὶ ἀγιώτερον Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' πρεσβευτὴν πρὸς Κύριον ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶχε νὰ πέμψῃ. Αὕτη τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς ἀπολέλειπτεν ἡ παραμυθία ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ ἀγίου πατρὸς καὶ ὁμολογητοῦ, ὃν δακρυχέον τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἐκήδευσεν.

Τὸ ἐπόμενον βιογραφικὸν σχεδιάγραμμα Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' γραφὲν ἐπὶ τῇ βάσει ἰδιοχειρῶν αὐτοῦ σημειώσεων ἀρυόμεθα ἐκ τοῦ Λεξικοῦ ἱστορίας καὶ γεωγραφίας.

α ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΣΤ' πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, πατρίδα μὲν ἔσχε τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐγεννήθη δὲ κατὰ τὸ εὐρωπαϊκῶς κείμενον χωρίον Φαναράκι τὸ ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου τῷ 1798 ἔτει μαρτίου καὶ ἐπὶ γονέων εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων τὰ πρῶτα ἐκεῖσε φερόντων, καὶ τῶν κοινῶν ἐγγχωρίων πραγμάτων μετὰ ζήλου χριστιανικοῦ γενναίως προσταντων, πατὴρ μὲν Ἀγγελῆ τοῦ πικλήν Φουρτουιάδου, καὶ διὰ τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀποδημίαν αὐτοῦ, προσκυνήσεως χάριν, προσκυνητοῦ ἐπωνυμιουμένου, μητὴρ δὲ Σουλτάνας, ἐκ τοῦ κατὰ τὸ Σαρίγερι χωρίου Γενί μαχαλὲ, εὐσεβῶς ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ ἀνατραφεὶς, καὶ τὰ πρῶτα τῶν γραμμάτων στοιχεῖα διδασκάλους, μετρίως μὲν τὰ τότε γραμματικὰ παιδευμένοις, εὐσεβεῖα δὲ μᾶλλον καὶ ἠθῶν χρηστότητι κεκοσμημένοις· κατὰ δὲ τὸ 1809 ἔτος ἰουλίου α' προνοία τῶν ἰδίων αὐτοῦ γονέων περὶ τῆς κρείττονος αὐτοῦ ἐκπαιδεύσεως καὶ ἠθικῆς προαγωγῆς ἀφιερθεὶς τῷ τότε φοιδίμῳ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτῃ σεβασμίῳ γέροντι Δέρκων κ. Γρηγορίῳ τῷ Πελοποννησίῳ κατέστη μονίμως παρ' αὐτῷ, παιδαγωγούμενος ὑπ' αὐτοῦ ὡς υἱὸς πνευματικὸς κατὰ τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἰδίου τρόπου ἦθος τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν, φοιτῶν συγχρόνως καὶ εἰς τὴν ἐν Θεραπέσις ἑλληνικὴν σχολὴν πρὸς ἐκπαιδεύσιν εἰς τὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐγκύκλια μαθήματα, ἐξ ὧν πὰ μὲν ἤκουσε τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ τότε ἐγγχωρίου

εμπαιδευτού διδασκάλου κυρίου Ἀλεξάνδρου Ραδινού, τὰ δὲ, ὕστερον παρά τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν σεβασμίου καὶ ἐναρέτου πρεσβυτέρου κυρίου Ζαχαρίου Αἰνιᾶνος, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἀπομακρυνθεὶς τῆς παραιτέρω τακτικῆς αὐτῶν ἐξακολουθήσας, ἐχειροτονήθη παρά τοῦ ἰδίου αὐτοῦ γέροντος ἱεροδιάκονος κατὰ τὸ 1815 ἔτος μαρτίου κ', καταστάς ἀμέσως γραφεὺς εἰς τὰ τῆς ἀλληλογραφίας του καὶ ἀκολουθῶς διορισθεὶς διευθυντὴς τῶν ἐφορικῶν ὑποθέσεων, τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐφορευομένων ἀρχιερέων ἐν ᾧ ὑπουργήματι διετέλεσεν ἕως τοῦ θανάτου τοῦ αἰοδύμου γέροντος του, συμβάντος κατὰ τὸ 1821 ἔτος ἰουνίου γ', κατ' ὃν καιρὸν πολλοὺς ὑπέστη κινδύνους κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τοιούτοις περιφερομένων Γενιτζάρων ἐν τῇ καθημερινῇ ἐπισκέψει τοῦ αἰοδύμου γέροντος αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ ποσταντζήμπαση περιορισμένου μετὰ καὶ ἄλλων διὰ τὰς τότε πολιτικὰς περιστάσεις. Ἐχτοτε δὲ διὰ τοὺς κοινούς καὶ ἰδίους φόβους καὶ κινδύνους ἀποφυγῶν τοῦ νὰ εἰσαχθῆ εἰς θέσιν τινα ἐκκλησιαστικὴν, περιορίσθη ἰδιωπεύων τρία ἔτη καὶ ἐπέκεινα. ἕως οὗ προσκληθεὶς παρά τοῦ αἰοδύμου πατριάρχου κυρίου Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρών, πατριαρχεύοντος κατὰ τὸ 1824 ἔτος, προήχθη εἰς τὴν θέσιν τῆς μεγάλης ἀρχιδιακονίας, κατὰ τὴν παρ' αὐτῷ μέγας ἀρχιδιάκονος ἐν ᾗ διατελέσας εὐδοκίμως ἔτος ἐν καὶ ἡμέρας δέκα, καὶ προβιβασθεὶς ἐκεῖθεν εἰς τὴν τῆς μεγάλης πρωτοσυγγελίας θέσιν, καὶ μόλις ἐπὶ δεκαπέντε μόνας ἡμέρας πρωτοσύγγελος ἀναφανείς, προήχθη κοινῇ ψήφῳ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν βαθμὸν, ἐγκαταστάς μητροπολίτης Πελαγονίας κατὰ τὴν κα' ὀκτωβρίου τοῦ 1825 ἔτους ἐν ᾗ ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἰσοπόσους μῆνας ἀρχιερατεύσας μετ' οὐκ ὀλίγων κινδύνων ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν διὰ τὰς διατρεχούσας τότε δυσχερείας τοῦ καιροῦ, καὶ ἀρκούντως συντελέσας διὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ζήλου του πρὸς καταρτισμὸν τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του εἰς τε τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἠθικὴν κατάστασιν ἀφορώντα, καὶ πολλὰς καταβαλλὼν προσπάθειας ὑπὲρ συστάσεως νοσοκομείου, ἀλληλοδιδασκτικῆς σχολείου, καὶ τῆς ἐκ βάρθρων οἰκοδομῆς τῆς ἐκεῖσε μεγάλης καὶ περιφήμου λαμπρᾶς ἐκκλησίας, καὶ

ὑπὲρ τῆς τῶν λοιπῶν κοινῶν τῆς ἐπαρχίας πραγμάτων ἐπιμελοῦς διευθετήσεως καὶ διευθύνσεως κοινῇ πάλιν τῆς Ἐκκλησίας ψήφῳ μετετέθη κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος ἰουνίου α' εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας Σερρών. ἔνθα μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθέσμου ἀρχιερατικοῦ ζήλου προσερχθεὶς καταλλήλως ταῖς τῆς ἐπαρχίας ἀνάγκαις κατὰ τε τὸ πνευματικόν, ἠθικόν, καὶ πολιτικόν, καὶ σχολὴν ἐκ βάρθρων ἀλληλοδιδασκτικὴν οἰκοδομήσας, καὶ εὐσεβῆ διδασκαλον ἐν αὐτῇ καταστήσας καὶ τιμῆν προϋπάρχουσαν ἐλληνικὴν σχολὴν ἐπὶ τὸ βελτικὸν ἐπαγορεύσας διὰ συστάσεως ἀξίου καὶ εὐμεθόδου διδασκάλου καὶ διαφόρων ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἐκ νέου οἰκοδομᾶς, καὶ ἀρχαίων ἐπισκευᾶς ἐν τε τῇ πόλει καὶ τοῖς ἔξω χωρίοις δι' ἀκμαίων προσπαθειῶν κατωρθώσας, πρὸς δὲ καὶ πολλὰς σωτηριώδεις καὶ κοινωφελεῖς διατάξεις ποιητάμενος περὶ τῆς εὐτάκτου καὶ εὐρύθμου διοικήσεως τῶν κοινῶν τῆς πόλεως πραγμάτων διὰ συστάσεως δημογεροντίας, μετὰ δύο ἔτη καὶ τέσσαρας μῆνας τῆς ἐκεῖσε ἀρχιερατείας του, ἀνηγορεύθη τέλος παρά πάσης τῆς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων Συνόδου καὶ τῶν ἐπιλέκτων ἀπάντων τοῦ γένους κοινῇ ἐκλογῇ καὶ ὁμοφώνῳ γνώμῃ, πατριάρχης τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου κατὰ τὸ 1835 ἔτος Σεπτεμβρίου κστ', προσκληθεὶς ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος εἰς τὴν πατριαρχίαν ἐν ᾗ τέσσαρα ἔτη καὶ πέντε σχεδὸν μῆνας διαρκέσας, καὶ γενναίως μετὰ θεοφιλοῦς ζήλου ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς εὐσεβείας ἀγωνισάμενος διὰ τὰς ἐπιπολαζούσας τῶν ἑτεροδόξων ἑτεροδιδασκαλίας, καὶ τὰς ποικίλας τῶν ἐναντιῶν ἐπιβουλάς ἀπεμακρύνθη τελευταῖον τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου κατὰ τὸ 1840 ἔτος φεβρουαρίου ιθ' τῆ βιαία καὶ ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσῃ τῆς μεγάλης καὶ ἰσχυρᾶς βρετανικῆς δυνάμεως ἐνεκα τῆς ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ ὀρθοδόξων ἀκμαίου ὑπερασπίσεως αὐτοῦ εἰς τὰ τῆς ὀρθοδόξου διαγωγῆς αὐτῶν καὶ πολιτείας συμφώνως τοῖς θεοῖς κανόσι καὶ ταῖς ἱεραῖς τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας παραδόσεσι, μείνας μακρὰν τῶν κοινῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὄλην μέχρι φεβρουαρίου τοῦ 1867 ἔτους, ὅτε καὶ αὐθις προσεκλήθη τὸ δεύτερον εἰς τὸν θρόνον. Ἦναγκάσθη δὲ νὰ παραιτηθῆ ἔνεκα τοῦ βουλγαρικοῦ ζητή-



Ο Ἀγιόδημος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ ΣΤ'.

ματος, τῆ ἰα' ἰουνίου τοῦ 1871.»

Καὶ οὕτως ἐκπληροῦται καὶ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' ἡ ἀπ' αἰῶνος στηλογραφηθεῖσα διαθήκη α γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση! » Ναί! προστίθεται σήμερον καὶ ὁ νέος οὗτος Ἰακώβ καὶ πατριάρχης τῆς χάριτος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ! ὁ δὲ χριστεπώνυμος λαὸς θρηνεῖ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου ἡγουμένου αὐτοῦ, ὅστις ἐποίμανεν αὐτὸν καὶ ὠδήγησεν εἰς νομάς σωτηρίου σώζων καὶ περιφρουρῶν διὰ τῶν ὀπλων τοῦ πνεύματος ἐν τῇ πνευματικῇ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μάνδρα. « Ἠγούμενος μέγας πέπτωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ συνήχθη πᾶς ὁ λαὸς τοῦ κλαῦσαι αὐτόν. » Ἐσθέσθη σήμερον καὶ ὁ φωτοβόλος οὗτος λύχνος, ὁ τοσοῦτον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καταφωτίσας, ἡ μάλλον εἰπεῖν, ὁ εὐαγγελικὸς οὗτος λύχνος ἐκ τῆς ἐπικήρου ταύτης παροικίας μετεκινήθη ἄσβεστος ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας, μετενεχθεὶς εἰς τὴν αἰωνιότητα. Κάμπτεται σήμερον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐπῶν καὶ τῶν πνευματικῶν καμάτων καὶ ἀγώνων καὶ πίπτει καὶ τὸ καλλίκομον καὶ καλλίκαρπον τοῦτο τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ὑπὲρ τῶν πατέρων ζήλου δένδρον, τὸ ὁποῖον ὀκτὼ ὄλας δεκάδας ἐτῶν ἔθαλλε καὶ ἐκάλυπτεν ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ σκιάν σύμπασαν τὴν ὀρθόδοξον. Ἀνατολήν — Ἐπισφραγίζεται σήμερον ἡ ἱστορία τοσοῦτων ἀγώνων καὶ στεφάνων καὶ κατορθωμάτων τοῦ ἐνδοξοτέρου τῶν νεωτέρων ποιμεναρχῶν τῆς ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας — Καὶ τφόντι! τίς ἀγνοεῖ τὸν ἱεροπρεπῆ καὶ ἀρίστηλον βίον τοῦ αἰοδιμου πατριάρχου Γρηγορίου καὶ τοὺς πολυάθλους καὶ καρποφόρους ἐκείνους ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους οὗτος μετ' αὐταπαρνήσεως ὑπέστη ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου τῶν Χριστιανῶν πληρώματος καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας; Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν εἶδε, δὲν ἐνθυμεῖται ἢ δὲν ἤκουσε τὴν μεγάλην τοῦ πατριάρχου τούτου ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγρυπνον αὐτοῦ μέριμναν ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ εὐσταθείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους ἡμῶν; Ἀλλὰ καὶ ἡ πολυπληθὴς αὕτη συρροὴ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, τοῦ πεπυκνωμένου καὶ μετὰ τοσαύτης εὐλαθείας συνωθουμένου μέχρι τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου,

τί ἄλλο τρανώτατα μαρτυρεῖ καὶ κηρύττει, εἰ μὴ τὸ βαθύτατον σέβας, τὴν υἱικὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐγκάρδιον εὐγνωμοσύνην, ἀνθ' ὧν ὁ ἀληθὴς οὗτος πατὴρ καὶ ποιμὴν ἐπὶ ὄλην πεντηκονταετίαν, εἴτε μακρὰν τοῦ ποιμνίου ἱστάμενος, ὑπὲρ αὐτοῦ διεπράξατο; Δικαίως ἄρα κλαίει ἤδη καὶ θρηνεῖ ἐπ' αὐτὸν πᾶσα ἡ ἀπανταχοῦ γῆς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ δὲν θέλει, ὡς ἄλλη νέα Ραχήλ, νὰ παρακληθῆ, ὅτι ἐξέλιπε φῶς καὶ ἐσίγησιν ἐσαεὶ ἡ ζωσα καὶ ἔμψυχος αὕτη ἱστορία τῶν πατέρων χρόνων.

Ἀλλὰ θρηνεῖτε καὶ ἡμεῖς, Παναγιώτατε πατριάρχα καὶ ἡ λοιπὴ σεβασμιωτάτη τῶν ποιμένων χορεία, καὶ σκυθρωπάζετε, ἀναλογιζόμενοι τὴν ἀπώλειαν, ἣν ὑπέστη σήμερον ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἀφαιρηθεῖσα τὸν ἐδραῖον αὐτῆς στῦλον, τὸ σέμνωμα τοῦ κλήρου, τὸ κοινὸν σέβας κλήρου τε καὶ λαοῦ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, τὸν σοφὸν σύμβουλον, τὸν ταμίαν τῶν σωστικῶν ἡμῶν παραδόσεων, τὸν ὑπέρμαχον τῶν ἱερῶν δογμάτων καὶ κανόνων τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, τὴν χρυσόπλοκον ἐκείνην σειρὰν, τὴν ἀνερχομένην ἀδιαρρήκτως καὶ φέρουσαν ἀσφαλῶς μέχρι τῶν ἀρχαίων γεραρῶν τῆς Ἐκκλησίας χρόνων, καὶ συνεχίσασαν τὴν μεγάλην τῶν πατέρων ἡμῶν γενεάν Γρηγόριον τὸν ΣΤ', ὅστις διὰ τε τοῦ βίου καὶ τῶν λοιπῶν ποιμαντορικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν πιστῶς διέσωζεν ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀρχαῖον ἱεροπρεπὲς σχῆμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶχεν ἐκτετυπωμένους τοὺς χαρακτῆρας τῶν γνησίων τῆς Ἐκκλησίας ποιμένων.

Καὶ ποῦ ἄρα ἀπεμάξατο ὁ φαινὸς οὗτος ἱεράρχης τοὺς λαμπροὺς ἐκείνους καὶ φωτεινοὺς χαρακτῆρας. οἵτινες ἐστίλθον τὴν ἀγίαν ἐκείνην λαμπρότητα, καὶ προσεῖλκυον ἀπάντων τὰ βλέμματα καὶ κατηγμαλώτιζον τὰς καρδίας τῶν πιστῶν; — « Θεὸς γνώσεων Κύριος καὶ Θεὸς ἐτοιμάζων ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. » — Ὁ γεραρὸς οὗτος πατριάρχης ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ γεννηθεὶς περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, καὶ ἐν ταύτῃ ἀνατραφεὶς, ἐκ παιδικῆς ἐτι ἡλικίας φέρων καθυποβάλλει ἑαυτὸν ὑπὸ τὴν παιδαγωγίαν καὶ κηδεμονίαν ἀνδρὸς γεραροῦ τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου καὶ πολυάθλου στεφανίτου, τοῦ Δέρκων Γρηγορίου. Ἐν τοιοῦτῳ λοιπὸν ὑψη-

λῷ πνευματικῷ διδασκαλείῳ λαμβάνει οὗτος τὴν πρώτην αὐτοῦ ἱεράν ἀγωγὴν, κατηχεῖται τὰ πρῶτα τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς μαθήματα, διδάσκειται τὰ πρῶτα καὶ μόνον στερεὰ καὶ ἀκλόνητα τῆς ἀρετῆς θεμέλια, ἀρύεται τὰ γάματα τῆς κατὰ Χριστὸν ἀληθινῆς σοφίας καὶ τοὺς τύπους πάσης ἀρετῆς ἀπομάττεται καὶ εὐθὺς ὡς μαθητὴς ἐπιμελῆς καὶ πειθήνιος βάλλει εἰς πρᾶξιν τὰ διδασκόμενα· διότι ποῖον τοῦ πνεύματος χάρισμα ἐστὲρεῖτο ἡ μεγάλη ἐκείνη τοῦ πατριάρχου ψυχὴ, τὴν ὁποίαν καὶ διανοίας ὀξύτης, καὶ ἀντιλήψεως ζωηρότης, καὶ κρίσεως βάθος, καὶ μνήμης ἀκμὴ, καὶ γοργότης αἰσθήσεως, καὶ ἀπαλότης καρδίας, καὶ λόγου χάρις καὶ δύναμις, κατεκόσμου περικαλλέστατα καὶ συνῶδευον εἰς αὐτὸν ἐξ ἀπαλῶν ἐτι ὀνύχων ζῆλον ἄμετρον περὶ τὰ καλὰ, τάσιν ἀνάθεκτον πρὸς πράξεις μεγάλας καὶ ὑψηλάς, καὶ σφοδρὰν φιλομάθειαν πρὸς πᾶν εἶδος γνώσεως, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ πνεύματος χαρίσματα, τὴν μακροθυμίαν, τὴν ἐπεικειαν, χρηστότητα καὶ τὴν ἀγίαν καὶ εὐαγγελικὴν ἐκείνην σωφροσύνην. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν βραχεῖ, ὡς θεοφύτετος σπόρος λίαν συνεπτυγμένος, ἀνεπτύχθη, ἐκρατύνθη καὶ ἐγένετο ὁ δεκαεπταετής οὗτος μόλις νεανίας, τέλειος ἄνθρωπος καὶ λόγῳ, καὶ ἤθει καὶ σχήματι, καὶ βαδίσματι, καὶ προσοχῇ, καὶ προσευχῇ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κατὰ πάντα ὅσα ζωγραφίζουσι καὶ χαρακτηρίζουσι τὸν κατὰ Θεὸν ἄνθρωπον.

Καὶ διὰ τοῦτο χειροτονεῖται διάκονος καὶ θεσεις ἀμέσους ἐν τοῖς πατριαρχείοις καταλαμβάνει σπουδαίας, καὶ μόλις μετὰ δεκαετίαν προχειρίζεται καὶ μητροπολίτης· δύο δὲ ἐν διαστήματι ἑννέα ἐτῶν ἀλληλοδιαδόχως διακυβερνήσας ἐπαρχίας, ἐφέλκει εἰς ἑαυτὸν τὴν προσοχὴν ἀπάντων, καὶ ἀνυφοῦται κοινῇ ψῆφῳ κλήρου τε καὶ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης ἀλλὰ καὶ πολυταράχου τῆς Ἐκκλησίας πατριαρχικῆς περιωπῆς, τὸ 37 τῆς ἡλικίας ἄγων ἔτος. Οὕτως ἀγαπητοί, ἐσοφίσθη ἐν νεότητι αὐτοῦ ὁ ἀειμνήστος πατριάρχης Γρηγόριος, καὶ ἐνεπλήσθη ὡς ποταμὸς συνέσεως (Σειρ. 47). « Ἐν χειρὶ Κυρίου ἐξουσία γῆς καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς. »

Ἀλλὰ διατὶ ἐγὼ ἀποπειρῶμαι, ἵνα ἀναζωγραφίσω τὸν ἐξ ἡμῶν μεταστάντα αἰοδιμον τοῦ-

τον πρωθιεράρχην, τὸν ὁποῖον οἱ πάντες ἐγνωρίσαμεν, ἐσεβάσθημεν, ἠγαπήσαμεν καὶ ἐθαυμάσαμεν; Ἀρκεῖ ἡ συναίσθησις τῆς ἡμετέρας καρδίας, ὁ λόγος τί δύναται περιπλέον εἰς ταῦτα νὰ προσθήσῃ; Ἐὰν δὲ ὁ λόγος οὐδὲν προστίθῃσι, δυνάμεθα ἄρα γε νὰ ὀμιλήσωμεν ἐκ τοῦ περισεύματος τῆς ἡμετέρας καρδίας; ἀλλὰ καὶ αὕτη πῶς δύναται νὰ εὕρῃ ἐνταῦθα λόγους ἀνταξίους τοῦ προκειμένου ἱεροῦ τούτου νεκροῦ, συνεχομένη τὴν στιγμὴν ταύτην ὑπὸ θλίψεως δικαίας, καὶ ἀναλογιζομένη τὴν ἀφ' ἡμῶν μετάστασιν τοῦ τελευταίου πολυτίμου τούτου λειψάνου, ὅπερ φέρον ἤδη καταβιβάζει εἰς τὸν τάφον μετ' ἑαυτοῦ τοσαύτην ἱστορίαν, τοσαύτας ἐλπίδας καὶ παραμυθίας παραδόσεις.

Σὺ, τοῦ Κυρίου λαέ! Ἑμεῖς, τέκνα πνευματικὰ τοῦ νέου τούτου Ἀβραάμ, ἢ δότε μοι λόγον, ἵνα ὀμιλήσω ἐπαξίως ἢ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σιωπήσω καὶ νὰ συμπροσευχηθῶ καὶ ἐγὼ μετ' ὑμῶν ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ τούτου καὶ αἰδεσίμου νεκρικοῦ θρόνου. Ἀλλὰ τί λέγω; Ἐνταῦθα οὔτε οἱ λόγοι καὶ οἱ ἔπαινοι δύνανται νὰ προσθέσωσι τι εἰς τὸ κλέος τοῦ μεγάλου τούτου νεκροῦ, οὔτε ἡ σιωπὴ δύναται κατ' ἐλάχιστον νὰ ἐλαττώσῃ ἢ νὰ βλάψῃ τὸν ἐνδοξον βίον αὐτοῦ, τὴν λαμπρὰν ταύτην σελίδα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους ἡμῶν.

Ὁ ἀειμνήστος, ἀγαπητοί, πατριάρχης Γρηγόριος καὶ ζῶν ἦν τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ποιμένος καὶ παραμυθία πάντων, καὶ θανὼν διδάσκει καὶ στηρίζει καὶ οἰκοδομεῖ πάντα Χριστιανισμόν.

Καὶ λοιπὸν, ἀντὶ παντός ἐπιταφίου λόγου ἄς προσέλθωμεν ἤδη ἕκαστος ἐνώπιον τοῦ γεραροῦ τούτου λειψάνου καὶ ἀναπαριστῶντες καθ' ἑαυτοὺς ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ διδασκαλίαν ὀρθὴν καὶ ἀπταιστον. Ταῦτα δὲ ὡς τὰ μόνον εὖσσμα τῆς εὐσεθείας καὶ ἀρετῆς ἄνθη, ἄς χρησιμεύσωσι τῶρα καὶ ὡς τὰ μόνον κοσμήματα τοῦ παναγιωτάτου τούτου νεκροῦ ναί! μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου πᾶς ἕτερος κόσμος καὶ ἔπαινος. Καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος μετὰ τῶν διαφόρων μεταίων αὐτοῦ τιμῶν, τὸν ὁποῖον ὁ ἀειμνήστος πατριάρχης ἐκ παιδῶν ἀπρηνήσατο, καὶ ὅστις οὐδὲν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἀγῶσι προ-

σέλαθε μέρος, ἅς μὴ ἀναμιχθῆ ἑνταῦθα καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ στιγμή τῆς ἐπὶ γῆς αὐτοῦ υπάρξεως· ναὶ! ἐξέλθωμεν, ἀγαπητοί, καὶ ἡμεῖς, ὡς ἄλλοτε οἱ περὶ τὸν Ἰωσήφ, ἐκ τῆς Αἰγύπτου ταύτης καὶ ἀποδώσωμεν ἐκεῖ εἰς τὸν νέον τοῦτον τῆς χάριτος Ἰακώβ τὸν δίκαιον, ἔπαινον καὶ τὴν προσήκουσαν τιμὴν. Σιγησάτω ἐνώπιον τοῦ τάφου τούτου πᾶν ὅ,τι δὲν δύναται νὰ συναπέλλῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Παναγιώτατε Δέσποτα! Μετὰ βαρυαλγούσης καρδίας καὶ υἱικῆς στοργῆς σὺ κηδεύεις σήμερον τὸ νεκρὸν καὶ ἄπνον τοῦτο σκῆνωμα τοῦ γεραροῦ προκατόχου σου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ', καὶ μέλλεις μετ' ὀλίγον νὰ ἀποδώσῃς αὐτῷ καὶ τὸν ὕστατον ἀσπασμόν· ἀλλὰ ἰστάμενος ἦδη ἐνώπιον τοῦ δεδοξαμένου καὶ ἀειμνήστου τούτου Πρωθιεράρχου, τὸν ὅποιον σὺ πάντοτε καὶ ἐσεβάσθης καὶ ἠγάπησας καὶ περιέθαλψας, ἀναμιμνήσκεσαι βεβαίως καὶ φέρεις ζωηρὰς κατὰ νοῦν τὰς πράξεις καὶ τὰ ἔργα, δι' ὧν οὗτος καὶ τὴν πατριαρχικὴν ἀξίαν ἐκράτησεν ὑψηλὴν καὶ ἀπρόσβλητον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐδόξασε καὶ κατεκάλλυνε διὰ τῆς ἐναρέτου αὐτοῦ πολιτείας καὶ τῶν ἀδιαλείπτων συνετῶν καὶ θεαρέστων αὐτοῦ ἐνεργειῶν. Καθὼς πάντοτε, Παναγιώτατε Δέσποτα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς πατριαρχίας τοῦ αἰοιδίμου τούτου πατριάρχου, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐσωτερικῶς μὲν ἐκυμαίνετο ταρασσομένη ὑπὸ τῶν συνοικιῶν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀθνεῖα παθῶν, ἐξωθεν δὲ δεινῶς προσεβάλλετο ὑπὸ ποικίλων ἐχθρῶν, πειρωμένων ἵνα σπείρωσι ζιζάνια ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτω διασπάτωσι τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ καταμελίωσιν αὐτὴν πρὸς θρίαμβον τῆς πλάνης· ἀλλ' οὗτος τὴν ἀταξίαν καὶ ἀκοσμίαν τὴν ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν ἣ καὶ τὴν ἰδιοτέλειαν ἐκείνων διεσκέδαζε πάντοτε διὰ τῆς χριστιανικῆς αὐτοῦ συνέσεως ἐπεικειας, εὐσταθείας καὶ τῆς τῶν πάντων ἀκραδάντου πεποιθήσεως, ὅτι ὁ πνευματικὸς αὐτῶν ἀρχιποίμην, ἔχων νοῦν Χριστοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας ἐμπορούμενος λέγει καὶ πράττει, οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ ἐπιζητῶν, ἀλλὰ σκοπῶν τὴν ἀληθινὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν ἐν Χριστῷ

καταρισμόν τοῦ ὀρθοδόξου χριστεπωνύμου πληρώματος.

Ὁ ἀειμνήστos οὗτος πατριάρχης, Παναγιώτατε Δέσποτα, γινώσκων κάλλιστα τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπεύθυνον τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, μηδὲν δὲ θαρρῶν καὶ ἐξαρκούμενος εἰς τὰς αὐτοβούλους καὶ μεμονωμένας ἐνεργείας, συνεκάλεε πάντοτε περὶ ἑαυτὸν τοὺς τότε ἐν τε ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ ἐμπειρίᾳ διαπρέποντας κληρικούς καὶ λαϊκούς, οἷς μετεχειρίζετο συναρωγούς καὶ συναντιλήπτορας, καὶ ὧν μετὰ πάσης μετριότητος ἀπεδέχετο πάντοτε μετὰ προηγουμένην βάσανον τῆς βαθείας αὐτοῦ κρίσεως, τῆς δεδοκιμασμένης πείρας καὶ συνέσεως τὰς ὑποθήκας. Καὶ ἐνταῦθα δύναται τις νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀπταιστον ὀξύρκειαν, τὴν μεγάλην πείραν καὶ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν, μετ' ἧς ὁ αἰοιδίμος διεκρίνε καὶ ἐξελεγε πάντοτε τοὺς ὑπουργούς καὶ συνεργάτας αὐτοῦ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν πολυσχιδῶν καὶ πολυπλόκων σχέσεων καὶ ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ νεωτέρα ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία μετ' εὐφροσύνης καὶ εὐγνωμοσύνης θέλει πάντοτε μνημονεύει τὰ ὀνόματα τῶν ἱεροπρεπῶν ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ τὰ καρποφόρα αὐτῶν ἔργα, ἅτινα οὗτοι, τεταγμένοι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἐπόπται τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐμπνεύμενοι καὶ καθοδηγούμενοι διέπραξαν, προνοοῦντες περὶ τοῦ συνεχοῦς κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου, μεριμνῶντες περὶ τῆς εὐκοσμίας καὶ περιθάψεως τοῦ κλήρου, φροντίζοντες περὶ τῆς εὐπρεπείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, συμιστῶντες δὲ καὶ προάγοντες ἐν τε τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πολεων καὶ τῇ λοιπῇ περιφερίᾳ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὴν διανοητικὴν μὲρρωσιν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀνάπλασιν τῆς χριστιανικῆς νεότητος. Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἐνίσχυε τοὺς ἐργαζομένους διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος αὐτὸς ὁ πατριάρχης, τοὺς δὲ μακρὰν προέρεπεν, ἐνουθέτει καὶ παρεκάλεε διὰ πατρικῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων, ἅτινα, πρὸς τὰ πράγματα ἀνταποκρινόμενα, θέλουσιν ἀποτελέσει τὰ ἀπαράγραπτα μαρτύρια τοῦ ζῶντος καὶ καρποφοροῦντος ἐν τοῖς τότε χρόνοις ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, γεραρὸς φύλαξ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, διετήρησε σῶαν καὶ ἀκεραίαν καὶ τὴν παρακαταθήκην τῶν γραμμάτων καὶ τῆς θύραθεν σοφίας τῶν προγόνων ἡμῶν. Ἡ διπλῆ αὕτη ἀποστολὴ, ἀναπαυομένη ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἱερῶν θυσιαστηρίων καὶ ζωογονουμένη διὰ τῆς χάριτος τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἠθέλε βεβαίως ματαιωθῆ καὶ ἀποσβεσθῆ, ἐὰν ἀδιάκοπος σειρὰ ἀνδρῶν ἱερῶν, οἷος καὶ ὁ κλεινὸς Γρηγόριος, δὲν ὑπέτρεφον καὶ ἐξῆπτον ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ τῶν αἰῶνων καὶ τῶν γενεῶν τὸ παραμεῖναν ἑναυσμα τῆς πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν ἀγάπης τοῦ ἡμετέρου γένους.

Τὴν περίπυστον καὶ πολυγείμονα Ξηροκρήνειον Σχολὴν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν οἱ ὄντως μεγαλοπράγμονες πατέρες ἡμῶν ἀνίδρυσαν καὶ ἤτις ἐφεξῆς ἐνεκα καιρικῶν περιστάσεων ἐκλείσθη, τίς ἠνέωξε καὶ ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὴν πνεῦμα ζωῆς, διαρκούσης μέχρι τῆς σήμερον! τίς; οὐχὶ οἱ ἁγῶνες καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ γεραροῦ τούτου πατριάρχου, τοῦ ἀτρυτοῦ τούτου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων θεράπωντος; Τὰ διάφορα πολύτιμα τοῦ Γένους ἡμῶν προνόμια τίς διέσωσεν ἀκέραια καὶ ἀβλαβῆ; Τὰ μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ζωτικώτατα τῶν ἁγίων τόπων συμφέροντα τίς ἐκθύμως ἀπέναντι ἀρχῶν καὶ βασιλείων προησπίσατο; Ὅτε δὲ χεῖρες Χριστιανῶν ἀρπακτικαὶ καὶ ἰσχυραὶ ἠπείλουν τὴν ἀφάρεισιν τῶν πατρῶν ἡμῶν δικαιωμάτων ἐν τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις πανιέρῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, τίς διέσωσε τὸ καθεστὼς; Τίς, παριστάμενος εὐθαρσῶς ἐνώπιον καὶ βασιλέων καὶ ἡγεμόνων καὶ ἄλλων ἐπισήμων προσώπων μέγα ἰσχυόντων καὶ δυναμένων, τίς, λέγω, ἀπελογοῖτο ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν; Γρηγόριος ὁ ΣΤ'.

Ταῦτα δὲ πάντα, Παναγιώτατε Δέσποτα, διαπράττων ὁ ἀειμνήστos Γρηγόριος μετὰ χριστιανικῆς μετριότητος οὐχ ἤττον ἢ συνέσεως ὠμολογεῖ ὅτι ἐκπληρεῖ τὸν πόθον τῶν πατέρων καὶ πραγματοποιεῖ τὰς κοινοφελεῖς διαθήκας αὐτῶν. Τρόντι! Ὁ αἰοιδίμος πατριάρχης ἐπεμνύετο ἀποκαλῶν ἑαυτὸν θεματοφύλακα τῶν ἀρχαίων ἡμῶν σωστικῶν παραδόσεων, καὶ χαίρων ἐκάλυπτεν ἑαυτὸν καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ ὑπὸ τὸν πέ-

πλον τῶν πατέρων του, καὶ διὰ τοῦτο μελετῶντες τὴν ἱστορίαν τοῦ Γρηγορίου τοῦ ἔκτου καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, σπουδάζομεν καὶ μελετῶμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου Γένους καὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Τοσοῦτον ἀκίβδηλα διετήρησεν ὁ πρωθιεράρχης οὗτος τὰ πάτρια καὶ τοσοῦτον εὐδιάγνωστα καὶ φωτεινὰ μεταλαμπαδεύσατο αὐτὰ εἰς τὴν διάδοχον γενεάν, ἀδιστάκτως πιστεύων ὅτι ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων μόνον δεόν νὰ ἀναμείνωμεν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριο.

Ἄλλ' ἡ ποίμνη τοῦ Χριστοῦ, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐκτὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς καταρτισμοῦ, εἶχε προσέτι ἀνάγκην ἀπαραίτητον καὶ τῆς προφυλάξεως ἀπὸ πάντων τῶν ἐξωθέν ποθεν ἐφορμώντων ψευδαδελφῶν, οἵτινες πᾶσαν γῆν τε καὶ θάλασσαν περιάγοντες, ἵνα ποιήσωσιν ἓνα προσύλητον, καὶ ποικιλότητος ἀπανταχοῦ τῆς ὀρθοδόξου γῆς εἰσδύοντες καὶ ἐξεμῶντες τὸν φθοροποιὸν τῆς ἀσεβείας ἴδον, ἐλυμαίνοντο τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, πλάνας καὶ ζιζάνια διασπείροντες, καὶ ταῦτα, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Ἄλλ' ὁ ἀνύστακτος ποιμὴν καὶ ἄγρυπνος φύλαξ τῆς ἱερᾶς τῶν πατέρων παρακαταθήκης, ὁ μακάριος οὗτος πατριάρχης, ὁ θέμενος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἵστατο ὡς ἐπὶ τῆς θείας φυλακῆς τοῦ Ἀβθακούμ ἑτοιμὸς ἀείποτε πρὸς τὴν προσβολὴν, καὶ ἀντεπεξερχόμενος ἐκάστοτε ἰσχυρῶς, κατέτεμνε μὲ τὴν δίστομον μάχαιραν τοῦ θεοῦ λόγου πᾶσαν κατὰ τοῦ ὕψους αἰρομένην ἀσεβῆ κατ' ὑπερήφανον ὄφρυν, ἠχμαλώτιζε διὰ δεσμῶν ἀλύτων πᾶσαν βλάβσφημον καὶ λώιδον γλῶσσαν καὶ τῷ πνεύματι τοῦ φωτός διεσκέδαζεν εἰς τὸν ἀέρα πάντα τὰ ποικίλα τοῦ σκότους πνεύματα, ὥστε πάντες οὗτοι, οἵτε ἡμέτεροι καὶ ἄλλοδαποί, καὶ μέχρι τοῦδε ἀνομολογοῦσιν αὐτὸν, ὡς τὸ ἀκάθαρτον ἐκεῖνο δαιμόνιον τὸν Ἰησοῦν, λέγοντες «οἶδ' αὖ σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ»· διότι οἶδε καὶ πολέμιος θαυμάζειν ἀνδρὸς ἀρετῆν.

Ἄλλ' ὅπερ, Παναγιώτατε Δέσποτα, δείκνυσι τὴν τηλεσκόπον τοῦ πατριάρχου μεριμναν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἐστὶν ἡ σύστασις παρὰ τῷ πατριαρχείῳ, σχολῆς ἐκκλησιαστικῆς πρὸς μὲρρωσιν τοῦτο μὲν κηρύκων τοῦ θεοῦ λόγου, τοῦτο δὲ

διδασκάλων εὐσεβῶν καὶ ἐν τῇ πατρὶά πίστει καλῶς κατηρτισμένων. Ὁ μικρὸς δὲ οὗτος σπινθήρ ἀψήφην ἐφεξῆς, τῇ αὐτοῦ πάλιν προτροπῇ καὶ συναντιλήψει, τὴν μεγάλην ἐκείνην λαμπάδα, τὴν ἐν Χάλκῃ περίπυστον Θεολογικὴν Σχολήν, τὸ καύχημα τοῦτο τῆς φιλομούσου χορείας τῶν ἀρχιερέων καὶ τὴν γλυκεῖαν ταύτην παραμυθίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τοσοῦτον δὲ ὁ ἀείμνηστος ἠγάπα καὶ ἐνδιαφέρετο περὶ αὐτῆς, ὥστε καὶ πατριαρχεύων καὶ ἰδιωτεύων, συναντώμενος μετὰ πατριάρχων ἢ ἀρχιερέων, ὑπερήδιστα πάντοτε περὶ αὐτῆς ὠμίλει καὶ τοὺς πάντας προέτρπευεν οὐ μόνον εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ πνευματικοῦ τούτου φυτωρίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περαιτέρω προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν, ὅπως, ὡς ἔλεγε χρησιμεύσῃ τοῦτο ὡς ὁ ἀσίγητος διερμηνεύς καὶ διανομὴς τῆς ἀκίβητου ὀρθοδόξου χριστιανικῆς διδασκαλίας. Δέον, ἔλεγε καὶ ἐπαναλάμβανε συνεχῶς ὁ ἀείμνηστος, δέον ἵνα ἡ Σχολὴ αὕτη ἐσαεὶ διατελῇ οὔσα καὶ ὀνόματι καὶ πράγματι Σχολὴ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Πόσον σοφῶς καὶ συνετῶς διαγράφει καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν χαρακτῆρα πάσης ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς ὁ πιστὸς οὗτος μαθητὴς τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων.

Οὕτω λοιπὸν, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὁ ἐν ζήλῳ Θεοῦ θερμούργος οὗτος πατριάρχης περιέφραξε καὶ περιεχαράκωσε τὴν πνευματικὴν τοῦ Χριστοῦ ἄμπελον τῷ θριγκῷ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, ὅπως ἐσῶθεν μὲν ἀρδεύηται καὶ ποτίζεται διὰ τῶν θείων ναμάτων καὶ αὐξή εἰς ναὸν ἅγιον τῷ Κυρίῳ, ἐξῶθεν δὲ μὴ εἰσκωμάσῃ εἰς αὐτὴν οὐδὲ ἡ μονιὸς ἄγριος.

*Ἐναυλοῖ ἔτι ἠχοῦσιν εἰς τὰς ἀκοὰς πάντων ἡμῶν καὶ οἱ ἁγῶνες ἐκεῖνοι, οὓς ὁ ζηλωτὴς οὗτος πατριάρχης κατέβαλεν, ὅπως διατηρήσῃ τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας ἀνεπηρέαστα καὶ ἄπτωτα, διαστέλλων τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς κοσμικῆς, κατὰ τὴν θεοδίδακτον νομοθεσίαν τοῦ εὐαγγελίου, καὶ περιφρουρῶν αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἐσωτερικῆς ἐπεμβάσεως διότι διέκρινεν ὁ ἀείμνηστος πάντοτε τὴν μὲν Ἐκκλησίαν ὡς σύστημα θεῖον, ἕνα σκοπὸν ἔχον, ὅλον οὐράνιον, τὴν δὲ βασιλείαν ὡς σύστημα ἀνθρώπινον, ἕνα σκοπὸν ἔχον, ὅλον ἐγκόσμιον, πρεσβεύων καὶ κηρύττων,

ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ χεὶρ δὲν δύναται ποτὲ νὰ κρατῇ συνάμα καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ σκῆπτρον, καὶ ὅτι οὔτε τὰ τοῦ Καίσαρος πρέπει νὰ συγχέωνται πρὸς τὰ τοῦ Θεοῦ, οὔτε τὰ τοῦ Θεοῦ νὰ ἀποδίδωνται τῷ Καίσαρι· ἀλλὰ χωρὶς ἐκάτερα καὶ καθαρὰ καὶ διεσταλμένα τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης σταθερὰ αὐτοῦ πεποίθησις καὶ τὸ ἀπτόητον καὶ μετὰ φρονήσεως πεπαρησιασμένον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κεκανονισμένων ἐπήνεγκον δις καὶ τὴν ἔνδοξον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀποχώρησιν διότι ἐπροτίμησε πειθαρχεῖν Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.

Προσέλθετε δὲ ἡδὴ καὶ ὑμεῖς, σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι καὶ λοιποὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί· Ἀπόδοτε καὶ ὑμεῖς τὸν τελευταῖον ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν εἰς τὸ ἱερόν τοῦτο λείψανον, τοῦ ὁποῦ πολλὰκις τὴν δεξιὰν ζῶντος κατησπάρσθητε καὶ ἐσεβάσθητε τὰς περικοσμούσας αὐτὸν ποιμαντικὰς ἀρετὰς, δι' ὧν οὗτος ἐποίμανε καὶ ἐκυβέρνησε τὰς δύο λαχούσας αὐτῷ παροικίας, προσέχων ἑαυτῷ καὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο αὐτὸν ποιμένα, τύπος γενόμενος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνεΐᾳ, ἐπιστάμενος εὐκαίρως ἀκαίρως καὶ ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ, καὶ διδασχῇ παρακαλῶν Μαρτύρια δὲ αἰώνια καὶ κήρυκες διαπύρσοι τοῦ ποιμαντικοῦ ζήλου καὶ τῆς πατρικῆς προνοίας αὐτοῦ εἶναι οἱ ἱεροὶ ναοὶ, τὰ σχολεῖα καὶ τὰ νοσοκομεῖα, τὰ ὅποια οὗτος ἀνήγειρεν εἰς διάφορα χωρία καὶ πόλεις τῆς Πελαγονίας καὶ τῶν Σερρών.

Ἀλλὰ πρόσελθε καὶ σὺ, σκυθρωπὲ λαὸ τοῦ Κυρίου, καὶ ἀσπάσθητι τὴν δεξιὰν τοῦ σεπτοῦ τούτου ποιμενάρχου, ὅστις διήλθε τὸν βίον αὐτοῦ ὁσίως καὶ ἀκαμάτως ὑπὲρ σοῦ ἐργαζόμενος καὶ θυσίας λογικὰς ὑπὲρ σοῦ ἀπὸ ψυχῆς εὐλαβοῦς καὶ συντετριμμένης διηνεκῶς προσφέρων τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ πρὸς ὃν πολλὰκις αὐτὸς ὤψωσεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ διάνοιαν καὶ χεῖρας, ἵνα καταβιβάσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τὴν ἀγιάζουσαν καὶ δροσίζουσαν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ἰστάμενος δὲ παρὰ τῇ ἱερᾷ ταύτῃ λάρνακι καὶ ἀνατενίζων εἰς τὸ ἱεροπρεπὲς πρόσωπον τοῦ πα-

τριάρχου, ὤψωσον καὶ σὺ τὴν διάνοιαν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ δεήθητι αὐτοῦ ἵνα πάντοτε ἐξαποστέλλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ποιμένοντας μετ' ἐπιστήμης καὶ ὁδηγοῦντας τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα εἰς νομὰς σωτηρίους καὶ καταρτίζοντας τῷ Θεῷ λαὸν περιούσιον.

Σὺ δὲ, Παναγιώτατε Πατριάρχα Γρηγόριε, οὕτω τὸν δρόμον τελέσας καὶ τὴν πίστιν τηρήσας, ἀρίπτασαι ἡδὴ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀποθέμενος τὸ γένηρόν σκῆνος, ἀναπαύεσαι ἐκ τῶν κόπων σου, τὰ δὲ ἔργα σου ἀκολουθοῦσι μετὰ σοῦ, ἐγκαταλιμπάνοντα ἡμῖν ἀγαθὰ, ἅτινα διαμενοῦσιν ἀθάνατα. α Μακάριοι οἱ νεκροί, οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι ναί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν » (ἀποκαλ. 15).

Πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ, θειότατε πατριάρχα! οὐ σκληρύνομεν ἡμεῖς τοῦ αἰτήσασθαι, οὐδὲ αἰτούμεθα διπλήν τὴν ἐν σοὶ χάριν... ἀλλ' ἄφες ἡμῖν μόνον τὴν σὴν φερέθειον καὶ χαριτόβρυτον πατρικὴν εὐλογία, καθὼς ποτὲ ὁ εἰς οὐρανὸν σύσσωμος ἀναλαμβανόμενος μέγας ἐκεῖνος προφήτης ἀφῆκε τὴν μελωτὴν αὐτοῦ τῷ μαθητῇ Ἐλισσαίῳ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐπακολουθήσωμεν τοῖς σοῖς ἴχνεσι, καὶ τῇ αὐτῇ τοῦ σοῦ πνεύματος δυνάμει ἐμφυροῦμενοι, ἀναδειχθῶμεν ἄξιοι τῆς κλήσεως, ἐν ᾗ ἕκαστος ἐκλήθη, πρὸς δόξαν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ἣν σὺ τοσοῦτον ἠγάπησας καὶ ὑπὲρ ἧς σεαυτὸν ὡς ὀλοκαύτωμα τῷ Θεῷ εὐπρόσδεκτον προσήνεγκας.

Τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'. αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη.

Σημ. Ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς σελίδος 1054: Καὶ οὕτως ἐκκληροῦται κτλ. Ἀρχίζει ὁ ἐκφωνηθεὶς ἐπικθῆδεις λόγος ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιστάτου καὶ Γρηγορίου Παλαμᾶ Διευθυντοῦ τῆς Μ. τοῦ Γένου Σχολῆς.

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΕΧΘΕΙΟΝ

ὑπὸ **Α. Ρ. Ραγκαβῆ.**

(Συνέχ. καὶ τέλος, ἴδε τεύχος ΛΓ' σελ. 1021).

Ἡ μεγαλυπρεπὴς αὕτη παστὰς ἐδόθη ὑπὸ τῶν ἐξαχρειωθέντων Ἀθηναίων εἰς κατοικίαν τῷ Δημητρίῳ τῷ Πολιορκητῇ, ὃν ἐκήρυττον ἀδελφὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀφ' οὗ δὲ κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα ἀπὸ Χριστοῦ, ὁ χριστιανισμὸς ἐπεκράτησεν ἐν Ἀθῆναις, ὁ ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς μετεβλήθη εἰς Ἐκκλησίαν τῆς Ἀειπαρθένου, πολυτελέστατα κοσμηθεὶς καὶ καταγραφεὶς ἄπας ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς δι' εἰκόνων, ὧν τινες φαίνονται ἔτι ἐπὶ τῶν τοίχων· οἱ δῶριοι κίονες τῆς τοῦ Ἐκατομπεδου ἐσωτερικῆς στοᾶς ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ πολυτελεστέρων, εἰ καὶ βεβαίως ἤττον κομψῶν κορινθίων, οἷτινες καὶ ἀντὶ 16 ἐγένοντο 22 μὲν ἐν τῇ κάτῳ, 23 δὲ ἐν τῇ ἄνω σειρᾷ, πιθανῶς διότι πρὸς τῷ μεσοτόχῳ προστετέθησαν τὰ Καταχομενα· Στοᾶ ἔχουσα ἄνω μὲν 7 κίονας, κάτω δὲ μόνον 6, διότι εἰς τοῦ μεσαίου τὴν θέσιν ἠνεφέχθη θύρα, ἀντὶ τῶν δύο ἐκατέρωθεν θυρίδων αἵτινες ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος ἔφερον πρὸς τὸν ὀπισθόδομον, γενόμενον ἡδὴ νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας· τὸ ἱερόν προστετέθη ὑψωθέντος τοῦ ἐδάφους πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ ἐνωθέντος τοῦ τοίχου μετὰ τῶν δύο μεσαίων κίωνων τοῦ προνάου, καὶ ἐκοσμήθη ἐσωτερικῶς διὰ κίωνων ἐξ ἰασπίδος, καὶ διὰ θόλου ψηφοκολλήτου. Συγγραφεὶς δὲ σύγχρονοι περιγράφουσι τὴν λαμπρότητα τοῦ Ἐπισκοπικοῦ θρόνου, καὶ τὴν πομπήν, μετ' ἧς οἱ Χριστιανοὶ ἀνέρχοντο ἐπὶ τεθριππων εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἵνα λειτουργηθῶσιν. Ἐν ἔτει 1019 ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ἐλθὼν εἰς Ἀθῆνας, προσέθηκε κατὰ Κεδρητῶν, νέα κοσμήματα εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου. Ἀλλ' ἐν ἔτει 1436 ὅταν αἱ Ἀθῆναι ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία μετεσκευασθεῖσα προσδιωρίσθη εἰς προσκυνητήριον τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τότε προσετέθη ἡ ἐλικοειδὴς ἀναβάθρα, ἡ μεταξὺ τοῦ περιστυλίου καὶ τῆς μεσημβρινῆς γωνίας τοῦ ὀπισθοδόμου, ἐξῶθεν αὐτοῦ ὡς μιναρὲς οἰκοδομηθεῖσα. Ἐν ἔτει 1674 ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας Μαρκέσιος Νοϊντέλ,

καὶ ἐν ἔτει 1676 οἱ Περιηγηταὶ Σπῶν καὶ Οὐκλέ-
ρος, εἶδον τὸν Παρθενῶνα ἐμπρόπτοντα ἔτι σχεδὸν
ἐν τῇ ἀρχαίᾳ του καλλονῇ. Ἀλλὰ τὴν 28ην
76ρίου τοῦ ἔτους 1682 πολιορκούντος τοῦ Ἑνετοῦ
Μοροζίνη τὴν Ἀκρόπολιν, βόμβα ἐκ τοῦ στρατο-
πέδου τοῦ Σουηδοῦ στρατηγοῦ Κοινηγσμάρκου ἐκ-
τοξευθεῖσα, ἐνέσκηψεν εἰς τὸν Παρθενῶνα, ὅπου
οἱ Τούρκοι εἶχον τὴν πυριτιδοθήκην αὐτῶν, καὶ
φοβερὰ ἔκρηξις κατέστρεψε τὸ μέγιστον μέρος
τοῦ ναοῦ, μάλιστα δὲ τὸ μέσον αὐτοῦ. « Δὲν ἐ-
πεθύμει ἔγραφεν τῷ ἀδελφῷ τῆς ἢ τὴν Κ. Κοι-
νηγσμάρκ συνοδεύουσα Κ. Ἄννα Ἀκκεργέλμ εὐ-
γενῆς καὶ λογία Σουηδῆ, » δὲν ἐπεθύμει ἢ Α. Ἐ-
ξοχότης νὰ καταστρέψῃ τὸν ὠραῖον, πρὸ 300
ἐτῶν, σωζόμενον ναὸν ὅστις καλεῖται τῆς Ἀθηνᾶς.
Ἄλλ' αἱ βόμβαι ἐνήργησαν, καὶ ὁ ναὸς οὗτος οὐ-
δέποτε πλέον δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν Κόσμον.
Κυριεύσαντες δὲ τότε τὰς Ἀθήνας οἱ Ἑνετοί, ἀφ'
οὐ ἐξέθησαν εἰς τὴν ὀργὴν τῶν Ὀθωμανῶν τοὺς
Ἕλληνας ἐνθουσιωδῶς ἀσπασαμένους τὴν ἐφήμε-
ρον ταύτην ἀκτίνα τῆς ἐλευθερίας· μετὰ τρεῖς μῆ-
νας αἴφνης τοὺς ἐγκατέλειπον, καὶ ὁ Κοινηγσμάρ-
κος ἀπέθανεν ὑπὸ πανώλους, ἴσως καὶ ὑπὸ τύφους
τοῦ συνειδότης, εἰς Εὐβοίαν. Ἀναχωρῶν δ' ἠθέ-
λησε νὰ συμπαραλάβῃ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τινὰ τῶν
ἐξαισίων γλυπτικῶν κοσμημάτων τοῦ περιφήμου
ναοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνεπιδεξιότητος τῶν ἐργατῶν
του καταπεσόντα ταῦτα, συνετρίβησαν, ἐντελῶς.
Ἐπανελθόντες δ' οἱ Ὀθωμανοί, ἤγειρον ἐν τῷ μέ-
σῳ τῶν ἔρειπίων τοῦ Παρθενῶνος μικρὸν προσκυ-
νητήριον, παραμεῖναν μέχρι ἐσχάτων. Κατὰ δὲ
τὸ 1814, ὁ λόρδος Ἑλγιν, πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας,
ἀφῆρεσε, καὶ διὰ πρίονος κόψας ἀπεκόμισε τὰ
πλεῖστα τῶν ἐναπολειπομένων τοῦ Παρθενῶνος
γλυπτικῶν κοσμημάτων, καὶ ἐπώλησεν αὐτὰ εἰς
τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν. Μετὰ δὲ τὸ 1833
καὶ τὴν τῶν Ἀθηνῶν ἀπελευθέρωσιν, ἀνεσκάφη-
σαν τοῦ ναοῦ τὰ ἐρίπεια, καὶ διάφορα αὐτοῦ
μέρη καὶ κοσμήματα ἀνευρέθησαν.

Πρὸς ἄρκτον δὲ τοῦ Παρθενῶνος κεῖται τὸ Ἐ-
ρεχθεῖον, ἢ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος· Ἐρεχ-
θέως καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος, τὸ θέατρον
τῆς ἔριδος τῶν δύο τούτων προστατῶν τῶν Ἀ-
θηνῶν, τῶν πρὸς ἀλλήλους διαμφισθησάντων
τὴν κυριαρχίαν τῆς χώρας, περιέχον καὶ τὸ τῆς

ἔριδος τεκμήρια, τὰ ἐν τῷ βράχῳ ἔχνη τῆς Τρι-
αίνης τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ τὴν λεγομένην Ἐ-
ρεχθηίδα θάλασσαν, φρέαρ δ' ἠνέφξεν ὁ θεὸς πλή-
ξας τὸ ἔδαφος, καὶ ἐξ οὐ ἠκούετο δῆθεν τῆς θα-
λάσσης, ὁ πάταγος, ὡσάκις ἔπνεε νότος· προσέτι
δὲ τὴν ἐλαίαν, ἣν παραγαγοῦσα ἢ Ἀθηνᾶ ὑπε-
ρίσχυσε κατὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτῆς. Προῆλθε δ'
ὁ συνδιασμός τοῦ Ἐρεχθέως μετὰ τοῦ Ποσειδῶ-
νος, καὶ ἡ κοινὴ αὐτῶν ἐν τῷ ναῷ τούτῳ λα-
τρεία, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἐρεχθεὺς, ἢ ὁ Ἐριχθόνιος,
ἔκρινε τὴν μεταξὺ Ποσειδῶνος, καὶ Ἀθηνᾶς δίκην,
προσέτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἐρεχθεὺς, φονεύσας
Εὐμόλπον τὸν υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος, κατὰ παρά-
κλησιν τούτου ἐκεραυνώθησεν ὑπὸ τοῦ Διός, καὶ
χρησμός διέταξε νὰ γίνωνται θυσίαι ἐπὶ τοῦ αὐ-
τοῦ βωμοῦ εἰς τε τὸν θεὸν καὶ εἰς τὸν ἥρωα.

Ἐνταυτῷ δὲ, διαφόρως συγχεομένων τῶν μύ-
θων καὶ παραδόσεων, ὁ ναὸς οὗτος ἐλέγετο καὶ
δόμος ἢ οἶκος τοῦ Ἐρεχθέως, ὡς ἤδη ἐπὶ Ὀμήρου.

Ἰκετο δ' ἐς Μικραθῶνα καὶ Εὐρυάγειαν Ἀθήνην,
δύνη δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

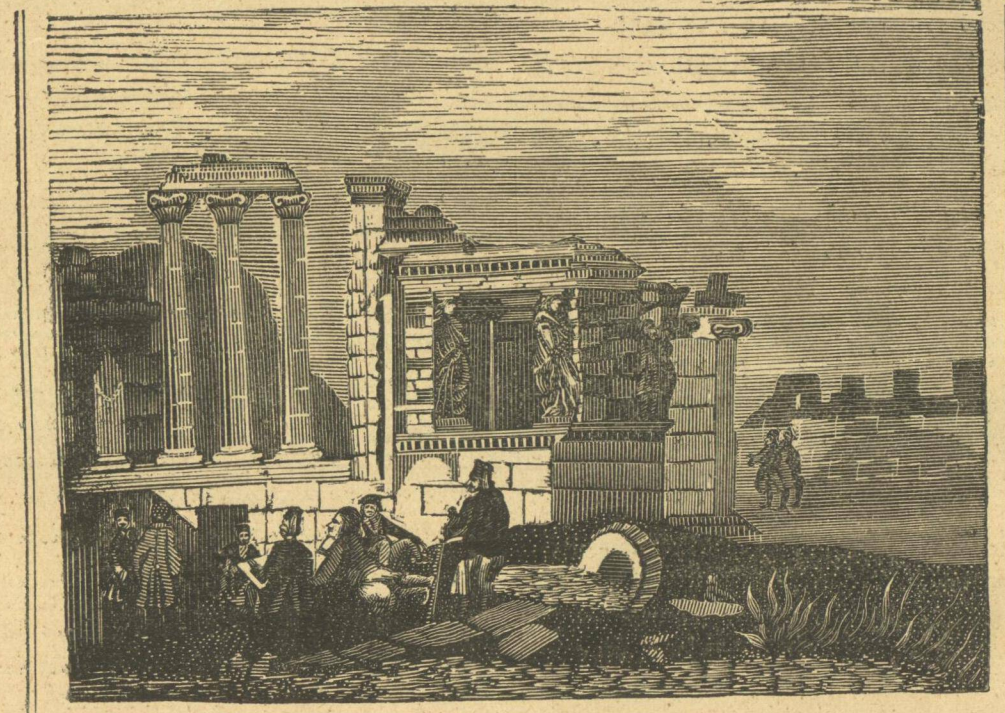
Λέγει δὲ καὶ ὁ Πausanias. « Ἔστι δὲ οἶκημα
Ἐρεχθεῖον καλούμενον, » καὶ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς
τῆς 92ης Ὀλυμπιάδος, ταῖς πραγματευομέναις
περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ οἰκοδομήματος τούτου,
ὀνομάζεται αὐτὸ οὐχὶ ν α ὁ ε ἀλλ' ο ἰ κ ο ς. Τὴν
ἐπωνυμίαν δὲ ταύτην ἔφερε πιθανῶς τὸ Ἐρεχθεῖον
συγχρόνως μὲν κατ' ἀμυδρὰν τινὰ ἀνάμνησιν ἢ
εἰκασίαν ὅτι ὁ ναὸς ὠκοδομήθη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας
θέσεως τῆς οἰκίας τοῦ Ἐρεχθέως, ὅπερ φαίνεται
πῶς καὶ δικαιολογούμενον ὑπὸ τῆς ἀνωμαλίας
τῆς οἰκοδομῆς, συγχρόνως δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀντι-
φατικῆς παραδόσεως ὅτι ὁ πρὸ τῆς γεννήσεως
τοῦ Ἐρεχθέως ὑφιστάμενος πανάρχαιος τῆς Πο-
λιάδος ναὸς εἶχε χρησιμεύσει εἰς πρώτην κατοι-
κίαν τοῦ Ἐρεχθέως ἔτι βρέβρους, ὡς ὁ Ὀμηρος.

Ἀῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὄν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε, Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ Κριδωρος ἄρουρα.

Ἦν λοιπὸν πανάρχαιον τὸ ἱερόν τούτο, καὶ
πάντων τῶν ἐν Ἀττικῇ προγενεστέρον, ἀφ' οὗ
ἐπὶ Ὀμήρου ἦν ἤδη γνωστὸν καὶ περιφημον, καὶ
περιεῖχε τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ
διῷπετὲς νομιζόμενον, ὡς λέγει ὁ Pausanias.
« Τὸ δὲ ἀγιώτατον ἐν κοινῷ πολλοῖς πρότερον

νομισθέν ἔτεσιν ἢ συνῆλθον ἀπὸ τῶν δῆμων
ἔστιν Ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἐν τῇ νῦν Ἀκροπόλει. Πῆ-
μη δ' εἰς αὐτὰ ἔχει πασεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. »
Κατεστράφη ὁμῶς ἡ ἀρχαιότερα οἰκοδομῆ, ἐν
Ὀλυμ. 75 α' ὑπὸ τῶν Περσῶν, οἵτινες « τὸ ἱερόν
συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν Ἀκρόπολιν »
καθ' Ἡρόδοτον. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι καὶ μετὰ τὴν

πυρκαϊὰν εἶχον μείνει τὰ τείχη, διότι προστίθη-
σιν ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ὅτι μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθη-
ναῖοι, διαταχθέντες ὑπὸ τοῦ Ξέρξου νὰ θύσωσιν ἐν
τῇ Ἀκροπόλει, « ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. » Ὅπως
δήποτε, ἀνηχοδομήθη ὅλως νέος καὶ ὁ ναὸς οὗ-
τος ὅταν καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Ἀθηνῶν ἱερά, καὶ
ρητῶς ἐν Ὀλυμ. 92 καὶ 93, ὑπὸ ἀρχιτεκτόνων



ΤΟ ΕΡΕΧΘΕΙΟΝ.

φιλοκλέους Ἀχαρνανέως καὶ Ἀρχιλόγου. Ἀγρυ-
λῆθεν, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῶν.

Ὁ Ξενοφῶν λέγει. « Τῷ ἐπιόντι ἔτει φ ἢ σε-
λήνη ἐξέλιπεν, ἐσπέρας, καὶ ὁ παλαῶς τῆς Ἀθη-
νᾶς Ναὸς ἐν Ἀθήναις ἐνεπίσθη, Πίτιος μὲν ἐφο-
ρεύοντος ἄρχοντος Καλλίου Ἀθήνησι. » Καὶ
παλαιὸν μὲν ναὸν ἐννοεῖ τὸν περιέχοντα τὸ
ἀρχαῖον ἄγαλμα, τὸν ἐνέκαθεν καὶ πάντοτε οὕτω
καλούμενον τῆς Πολιάδος, καὶ τοῖς τότε ἀρτεῖως

ἀνακαινισθέντα ἢ δ' ἐποχῇ, ἣν διὰ τοῦ ὀνόματος
τοῦ ἄρχοντος προσδιορίζει, εἶναι ἢ τῆς Ὀλυμ. 93
γ'. Ἀλλ' ἡ πυρκαϊὰ αὐτῆ μικρὸν φαίνεται, ἐβλα-
ψε τὸν ναὸν, διότι τὰ σωζόμενα ἐρείπια πηγά-
ζουσιν οὐχὶ ἐξ ἐπισκευῆς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς
οἰκοδομῆς τῆς γενομένης ἐπὶ τῶν εὐτυχῶν καὶ
ἐνδόξων τῆς πόλεως ἡμερῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύει
ἀναμφιλέκτως καὶ ἡ μεγάλη καλλονὴ καὶ ἡ ἐντέ-
λεια τῆς ἐργασίας αὐτῶν, καὶ ἡ ἀκριβὴς αὐτῶν

συμφωνία πρὸς τὰς ρηθείσας ἐπιγραφὰς, αἵτινες, προγενέστεραι οὐσὶ τῆς πυρκαϊᾶς, ἀναφέρουσιν λεπτολογίᾳ τὰ καθέκαστα τῆς οἰκοδομῆς.

Καθ' ἃ δὲ ἀπέδειξαν αἱ ἀνασκαφαὶ ἃς ἐνήργησεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συνεργείᾳ καὶ τοῦ πρέσβους τῆς Γαλλίας Κ. Πισκατόρη, ὁ ναὸς οὗτος εἶχε σχεδὸν ὅλως ἰδιορρυθμὸν καὶ διάφορον τοῦ συνήθους. Ὁ Πausanias λέγει: «Καὶ διπλοῦν γὰρ ἔστιν τὸ οἶκημα» καὶ κατωτέρω προσθέτει: «Κεῖται δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς Πολιάδος Ἑρμῆς,» καὶ ἔτι παρακατιῶν. «Τῷ ναῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς Πανδρόσου ναὸς συνεχῆς ἔστι. «Ἐκ τούτων ἡδύνατο νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ ναὸς ἦν τετραπλοῦς, περιέχων τὸ διπλοῦν Ἑρεχθεῖον, τὸν Ναὸν τῆς Πολιάδος καὶ τὸν τῆς Πανδρόσου. Ἄλλ' αὐτόθι ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς θέτει τὴν ἐλαίαν τῆς Ἀθηνᾶς ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος, ἐν ᾧ ὁ Ἡρόδοτος λέγει. «Ἔστιν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ταύτῃ Ἑρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλαττα ἐνι.» Ὅθεν φαίνεται ὅτι τὸ Ἑρεχθεῖον ἦν τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος. Ἄλλὰ πάλιν κατ' Ἀπολλόδωρον. «Ἦκεν οὖν πρῶτος Ποσειδῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πλήξας τῇ Τριάτῃ κατὰ μέσῃν τὴν Ἀκρόπολιν, ἀνέφανε θάλασσαν, ἣν νῦν Ἑρεχθίδαν καλοῦσι. Μετὰ δὲ τούτον ἦκεν ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ποιησαμένη τῆς κατελήψεως Κέκροπα μάρτυρα, ἐφύτευσεν ἐλαίαν, ἣ νῦν ἐν τῷ Πανδρῶσιφ δεικνύται.» Ὅθεν τὸ Πανδρόσιον ἠβλεπὲν εἶσθαι συνόνυμον τῷ Ναῷ τῆς Πολιάδος. Ὅθεν ἐξάγεται ὅτι ἡ ἐλαία, ὡς καὶ παρ' Ἀπολλωδώρῳ, ἔκειτο ἐν τῷ Πανδρῶσιφ, ὅτι δὲ τὸ Πανδρόσιον, ὡς καὶ παρὰ Πausania, διεκρίνετο τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος, καὶ ἔκειτο βαθυτέρον ἐκείνου, τέλος δὲ, μία τῶν περὶ τῆς τελευταίας οἰκοδομῆς τοῦ Ἑρεχθείου πραγματευμένων ἐπιγραφῶν ἡ εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἐναποθεθειμένη καὶ ὑπὸ Βοικίου ἐκδοθεῖσα ὠνομάζει «τοῖχον πρὸς τοῦ Πανδρῶσιου» καὶ «πρόστασιν πρὸς τῷ Κεκροπίῳ» ὥστε εἰς τὰ τρία ὀνόματα τοῦ Ἑρεχθείου, τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος, τοῦ Πανδρῶσιου διὰ τὸν πολὺπλοκον τούτον ναὸν, προστίθεται καὶ τέταρτον, τὸ τοῦ Κεκροπίου.

Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐφ' ἣς ἱσταται ὁ Παρθενῶν, τὸ ἔδαφος ταπεινούμενον

πρὸς βορρᾶν ἀποτελεῖ δύο ἀνισοπέδους βαθμίδας. Εἰς δὲ τούτων τὴν κατωτέραν ὠκοδομήθη τὸ Ἑρεχθεῖον, στρεφόμενον τὸν νότιον αὐτοῦ τοῖχον, μετὰ τῆς προδιάσεως τῶν Καρυατιδῶν, ἐπὶ τοῦ χείλους στρεφομένη φέρει ἔτι καὶ τὴν ἀνατολικὴν πρόστασιν· ἐνῶ ἡ βόρρειος καὶ ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἴστανται ἐπὶ τοῦ ταπεινοτέρου ἔδαφους.

Ἦν δ' ὁ ναὸς διπλοῦς μόνον, καὶ περιεῖχε πρὸς ἀνατολὰς τὸν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς μετὰ τοῦ τάφου τοῦ Ἑρεχθεῖως, καὶ ἐξ οὗ Ἑρεχθεῖον αὐτὸ ἐκαλεῖτο, ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων διδομένων κατ' ἐπέκτασιν καὶ εἰς ὅλον τὸν ναόν. Τοῦ μέρους δὲ τούτου τοῦ ναοῦ προήγειτο ἀνατολικῶς ἡ ἐξάστῃλος Ἰωνικὴ πρόστασις, καὶ ἡ θύρα αὐτοῦ ἦν ἰσοπέδος τῷ ἀνωτέρῳ ἔδαφει τῆς Ἀκροπόλεως φέρουσα ἐντὸς τοῦ ναοῦ εἰς πάροδον ἰσοῦψῃ πρὸς τὸ ἔδαφος τούτου, παρατεινομένην παρὰ πᾶσαν τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν, καὶ πιθανῶς στρεφομένην καὶ παρὰ μὲν τὴν ἀρκτικὴν ἀμέσως κατήρχετο, ὡς τὰ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἔχοντα δεικνύουσιν εἰς τὸ ταπεινότερον ἔδαφος τοῦ ναοῦ, παρὰ δὲ τὴν νοτιᾶν ἐξεστίνετο ἐφ' ἰκανόν, καὶ μετὰ ταῦτα μόνον κατέβηκε πρὸς θύραν ἀνοιγομένην ἐν τῷ μεσοτοίχῳ τῷ διαιρούντι τὰ δύο τμήματα τοῦ ναοῦ.

Τὸ δυτικώτερον τῶν τμημάτων τούτων ἐκλήθη Πανδρόσιον, ἐκ τῆς Πανδρόσου, θυγατρὸς τοῦ Κέκροπος, τῆς μόνῃς, ἣτις λαβοῦσα μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς παρακαταθήκην ἐν κιβωτίῳ τὸν Μικρὸν Ἑρεχθεῖα Ἄ'. Ἡ Ἑρεχθεῖον, υἱὸν τοῦ Ἠραίου καὶ τῆς Γῆς, ἔμεινε πιστὴ εἰς τὴν διαταγὴν τῆς Θεᾶς, μὴ θελήσασα ν' ἀνοιξῆ τὸ κιβώτιον, ὅταν αἱ δύο ἀδελφαί, ἡ Ἀγρραυλος καὶ ἡ Ἐρση, παρήκουσαν αὐτῇ ὑπ' ἐνόχου περιεργείας, δι' ὅ καὶ ἐξ ὀργῆς τῆς θεᾶς μανεῖσαι, κατερφύθησαν ἀπὸ τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Πανδρῶσιος συνετιμᾶτο μετὰ ταῦτα ἐν τῷ ναῷ μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἦν δ' ἐν τῷ Πανδρῶσιφ, κατ' Ἀντίοχον, καὶ ὁ τάφος τοῦ Κέκροπος, τὸ Κεκροπίον τῆς ἐπιγραφῆς, οὐ οὐδὲν μὲν ἔχνος σώζεται ἀλλ' οὐ ἡ θέσις ἦν ἀναμφιβόλως ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ γωνίᾳ· διότι τὸν ὑπερ-

ἐκείνην τοῖχον ὀνομάζει ἡ ἐπιγραφὴ «πρὸς τοῦ Κεκροπίου».

Ἐν τῷ Πανδρῶσιφ ἦν κατ' Ἀπολλόδωρον, καὶ ἡ ἐλαία τῆς Ἀθηνᾶς, ἡ κατ' Ἠσύχιον «Πάγηνφος» λεγομένη, διὸτι οὕτως ἐγκλεισμένη καὶ ἐστερημένη φωτὸς καὶ ἀέρος, οὐ μόνον πάγηνφος, ἔπρεπε νὰ ᾖ καὶ καχεκτικὴ, ἀλλὰ καὶ διὰ θαύματος μόνον ἠδύνατο νὰ ἔχη τὴν ἐξαισίον ἐκείνην ἱμάδα, δι' ἣς, καεῖσα ἐπὶ Ξέρξου, ἀνέδωσεν ἐν δυσὶν ἡμέραις, κατ' Ἡρόδοτον, «βλαστὸν ὅσον τε πήχυαιον» καὶ οὐδὲ θὰ ἔθαλλε καὶ παντάπασι, ἂν ὁ ναὸς οὗτος δὲν εἶχεν, ἐπίτηδες ἀναμφιβόλως, ὅτι εἰς οὐδένα ἕτερον Ἑλληνικὸν ναὸν τῆς ἐποχῆς καὶ ταύτης ὑπάρχει, ἐν τῷ δυτικῷ τοίχῳ ἐπὶ ὑψηλῆς κρηπίδος τρεῖς μεγάλους φωταγωγούς ἢ παράθυρα, διαιρουμένους πρὸς τὰ ἔξω δι' ἡμικίωνων Ἰωνικῶν. Εἶχε δ' ὡς φαίνεται ὁ ἐλάχιστος οὗτος ναὸς τρεῖς θύρας, μίαν μὲν, κατὰ τὰ ρηθέντα, τὴν ἐκ τοῦ μείζονος εἰς αὐτὸν ἄγουσαν, ἑτέραν δὲ μεγάλην καὶ λαμπράν, τὴν κυρίως θύρα καλουμένην ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς, πρὸς ἄρκτον ἀνοιγομένην καὶ ἐξῶθεν κοσμουμένην ὑφ' ὠραιότατης τετραγώνου ἐξαστύλου Ἰωνικῆς προστάσεως, καὶ τρίτην ἄλλην μικράν, πρὸς μεσημβρίαν φέρουσαν εἰς τὸ ἀνώτερον ἐπίπεδον τῆς Ἀκροπόλεως διὰ μικρᾶς κλίμακος, ἣν κρύπτει ἡ ὠραιότατη τῶν Καρυατιδῶν πρόστασις. Ἔχει δὲ καὶ ἡ πρόστασις αὐτὴ κρηπίδα, ὡς ἡ δυτικὴ τοῦ ναοῦ πλευρὰ, καὶ ἀντὶ κίωνων, ἐξ θαυμάσια ἀγάλματα παρθένων ἐν στολῇ παναθηναϊκῇ, αἵτινες φέρουσιν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ἀνέτως καὶ ἀθιάστως τὸ ἔλαφρον γείσωμα, συγχείμενον ἐξ Ἰωνικῶν ἐπιστυλίων, μετὰ ρόδων ὡς κοσμημάτων, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν κυμάτων μόνον μετὰ μικρῶν καὶ πυκνῶν Ἰωνικῶν ὀδόντων, ἀνευ ζωηφόρου.

Ὡς ὁ Παρθενῶν εἶναι τὸ μεγαλοπρεπέστατον, οὕτω καὶ τὸ Ἑρεχθεῖον εἶναι τὸ κομψότατον τῶν οἰκοδομημάτων ἃ ποτε παρήγαγεν ἡ ἀρχαία τέχνη ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ἀκμῇ αὐτῆς, θαυμάσιον ἐπίσης καὶ ἐν τῷ συνόλῳ ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις αὐτοῦ λεπτομερείαις τῶν Ἰωνικῶν αὐτοῦ κίωνων αἱ βάσεις κοσμοῦνται κατὰ τὴν σπειραν διὰ πλοκάμων, τὰ ἀνθέμια τὰ ἐπὶ τοῦ ὑποτραχήλου τῶν κιονοκράνων καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικραντίδος

τῶν τοίχων, εἰς τῆς κοσμητικῆς γλυπτικῆς δείγματα ἀπαράμιλλα διὰ χάριν, πλοῦτον καὶ ὠραιότητα. Αἱ ἑλικες τῶν κιονοκράνων ἐκοσμοῦντο κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς διὰ χαλκοῦ, ἐπικεχυσμένου κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ διὰ πολυχρῶν λίθων, ὧν τινες ἔτι διατηροῦνται ἐγκαυστικῶς δ' ἦσαν ἐξωγραφημένα διὰ μαιάνθρων μὲν τὰ ἐσωτερικὰ κυμάτια, δι' ἀστέρων δὲ τὰ φαινώματα τῆς νοτίου, καὶ πιθανῶς τῆς ἀνατολικῆς προστάσεως, τὰ δὲ τῆς βορείου ἢ τῆς τῶν Καρυατιδῶν, εἶχον προσθέτους χαλκοὺς ἐπιχρῶσους ἀστέρας, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ πρὸς ἐγκαθειλωσιν αὐτῶν ὠρσιμεναί ὀπαί. Ἡ ζωηφόρος δὲ τέλος, ἀναλόγως τῇ λοιπῇ εὐπρεπείᾳ, συνέκειτο ἐξ ἀγαλμάτων λευκῶν, ἐπικεκολλημένων ἐπὶ μέλανος Ἑλευσινίου λίθου, καὶ ὡς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου τῶν χρωμάτων ὠραιότατην ἀποτελοῦντων ἐντύπωσιν. Ἐκ τῶν αὐτῶν δ' ἐπιγραφῶν πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ναὸς ἦν ὑπόστεγος, ξυλινὴν βεβαίως ἔχων τὴν ὀροφὴν, διότι οὐδὲν ἔχνος λιθίνης διετηρήθη, καὶ ὅτι ἐφωτίζετο, ἡ ἀνατολικὴ καὶ αὐτοῦ ἀπὸ ἀρχαίων ἢ μὴ ἔχουσα θυρίδας ὡς τὴν δυτικὴν, δι' ἐξ ὀπαίων ἢ φεγγιτῶν, ἐχόντων ἀπειργασμένα χαλκᾶ καὶ βεβαίως ἐπίχουσα φύλλα ἀκάνθου, καὶ τ' ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα τὰ καλούμενα «χάλκας». Σημειώσεως δ' ἀξία πληροφορία ὡς πρὸς τὸν βίον τῶν ἀρχαίων καλλιτεχνῶν καὶ τὴν κατὰ τοὺς τότε χρόνους βιομαχανικὴν τῆς τέχνης ἐξάσκησιν ἀπαντάται ἐν ταῖς περὶ Ἑρεχθείου ἐπιγραφαῖς, ὅτι οἱ ἀρχιτέκτονες τοῦ ἀμιμήτου τούτου ἀριστοτεχνήματος ἐμισθοδοτοῦντο πρὸς μίαν δραχμὴν τὴν ἡμέραν.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΕΚΒΑΣΙΣ

ὑπὸ Δ. Γιαννουλάτου.

(Ἰδὲ σελ. 1032 τεύχος ΛΓ')

Ὁ δὲ Ξενοφῶν Προορισμὸς τῆς ἀληθοῦς ἐκπαιδεύσεως εἶν' ἡ ἀπ' ἀρχῆς ἐπιμέλεια ὅπως ἀναθρέψῃ πολίτας τοιοῦτους οἵσι ν' ἀποφεύγῃσι τὰ αἰσχρὰ καὶ πονηρὰ. Οἱ παῖδες φοιτῶνται εἰς τὰ διδασκαλεῖα θέον νὰ μὴ ἀγνοῶσιν ὅτι παιθεῖσι τούτο ἵνα μάθωσι δικαιοσύνην καὶ ὄχι ἀπλῶς

θολοτῆς θύρας. — Εἰς τὴν ἄκραν σκοτεινῆς περιτροφικῆς κλίμακος, ὑπῆρχε δῶμα ὅπου ἠνοίγοντο θύραι μετὰ ποικίλων παραπετασμάτων. Ἐπισκεφθεὶς τὸ κακὸν τοῦτο κατάλυμα, ὅπερ μοὶ προητοιμάσθη, δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ ἐκφράσω τὴν δυσἀρέσειάν μου εἰς τὸν μιχμανδάρ, οὐ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, διήγειρον τὸν ζῆλον διὰ καταλήλων δώρων, ὡς χρυσοῦ ὥρολογίου καὶ ὀλίγων πήχων λευκοραίου ἐριούχου, τὰ ὅποια ὁ ἄρχων οὗτος καὶ ὁ υἱὸς του εὗρον κατωτάτης ποιότητος

Ἡ διδασκαλία αὐτῆ τοῦ Ζωροάστρου πρεσβεύει δύο ἀρχάς, ἧτοι τὴν τοῦ ἀγαθοῦ, ὁσίου καὶ ἀγνοῦ ἢ τὸ βασιλείου τοῦ φωτός, οὗτινος ἄρχει ὁ Ὁρομάσδης, ἀφ' οὗ πηγάζει πᾶν ἀγαθόν, καὶ τὴν τοῦ ἀνοσίου καὶ κακοῦ ἢ τὸ βασιλείου τοῦ σκότους, οὗτινος ἄρχει ὁ Ἀρειμάνιος, ἀφ' οὗ πηγάζει πᾶν κακόν. Πιστεύουσι δὲ ὅτι ὁ μεταξὺ τῶν δύο τούτων πνευματικῶν δυνάμεων προαιώνιος καὶ ἀκατάπαυστος πόλεμος θέλει λήξει εἰς ἧτταν τοῦ δευτέρου ἧτοι τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ σκότους.

Τὸ θρήσκευμα τοῦτο τοῦ φωτός ἀπεκάλυψαν ἐπὶ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ὁ Ὁρομάσδης εἰς τὸν Ζωροάστρην, παρ' οὗ παραλαβόντες οἱ Μάγοι διέτηρησαν αὐτὸ καὶ ἐδίδαξαν διαδοχικῶς. Οἱ Χριστιανοὶ κατεδιώχθησαν ἐν Περσίᾳ, οἱ δὲ νῦν εὐρισκόμενοι εἰς τὸ πλεῖστον Νεστοριανοὶ καὶ σχηματικοὶ Ἀρμένιοι. Ἡ παιδεία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη παρὰ τοῖς Πέρσαις, οἵτινες ἀγαπῶσιν ἰδίᾳ τὴν ποίησιν καὶ τοὺς μύθους. Μεταξὺ τῶν ποιητῶν διακρίνονται ὁ Φιρδουσί, ὁ Ζααδί καὶ ἄλλοι, ἐκ δὲ τῶν ἱστορικῶν ὁ Μιρχόνδ, ὁ Χοντεμιρ κτλ.

Τὸ κυβερνητικὸν σύστημα κατ' ἀρχὰς ἦν ἱεροκρατικόν, ἧτοι ἐκυβέρνων οἱ ἰδιαιτέραν τάξιν ἀποτελοῦντες καὶ ἀποκλειστικῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἱερωσύνης ἔχοντες καὶ μόνοι κάτοχοι ὄντες πάσης ἄλλης σοφίας καὶ ἐπιστήμης Μάγοι. Λαβούσης δὲ τῆς θρησκείας τῶν Περσῶν καθαρῶς στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν μορφήν κατελύθη ἡ ἱεροκρατία παρακμάσασα καὶ διεδέχθη ὑπὸ ἀπολύτου μονάρχου. Ἐγένετο δὲ καθαρῶς μοναρχικὸν ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ἰστάσπου, ὅστις κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν διαρκῆ ὑποταγὴν τῶν εἰς τὸ ἀχανές αὐτοῦ κράτος ὑποχειρίων λαῶν· ἐφθασεν ὅμως ἡ μοναρχία εἰς ἀπόλυτον τυραννίαν καὶ αὐθαίρετον ἀσποτισμὸν, ἐνῶ σήμερον ἐστὶ κληρονομικὴ μοναρχία.

Ἡ περσικὴ ἱστορία ἀρχεται πράγματι ἀπὸ τοῦ Κύρου κατὰ τὸν ΣΤ'. π. Χ. αἰῶνα. Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης πολλὰ ἀναφέρονται γεγονότα

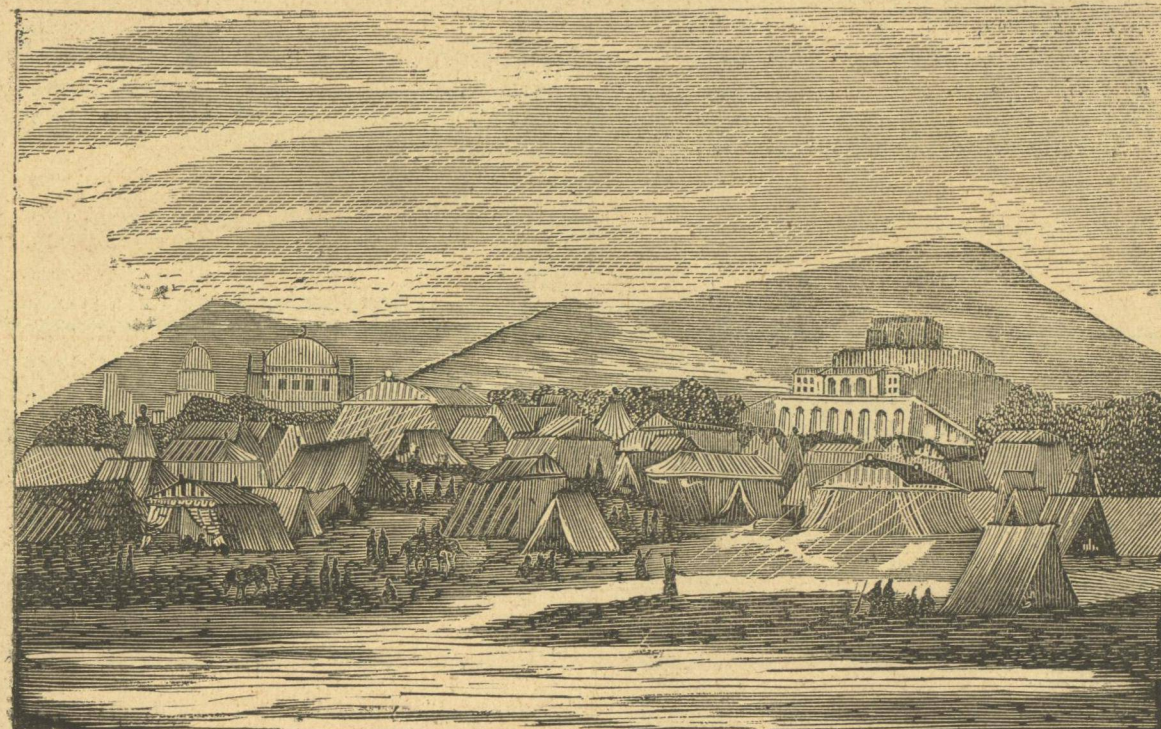
καὶ ἀνάξια αὐτῶν, κατὰ τὸ ἔθος τῶν εὐγενῶν καὶ ἀξιοτίμων κατοίκων τῆς χώρας ταύτης· — ἐξ οὗ καὶ κατασκευάζουσι λαμπρὰ ἐνδύματα. Μοὶ παρεχώρησεν τότε ἐν τῶν ἰσογαίων δωματίων, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς τοῦ ξενῶνος, γέρον ἀγριωπὸς, ἀντέστη εἰς τοῦτο λέγων ὅτι προητοίμασεν ἡμῖν θέσιν συναθροίσας τὰς νεάνιδας πέντε δια-

ἀναγόμενα εἰς λίαν μεμακρυσμένην ἀρχαιότητα, ὡς περὶ τῆς μυθολογικῆς δυναστείας τῶν Πισδαδίων ἢ Καιομαρίων καὶ τῆς διαδεχθείσης ταύτην τῶν Καιανίων ἢ Ἀχαιμενιδῶν ἐξ ὧν κατάγεται καὶ ὁ Κύρος. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἄσσυρίου καὶ μηδικοῦ κράτους οἱ Πέρσαις περιορισθέντες εἰς τὴν Περσίδα (σήμερον Φαριστάν) διετέλεσαν ἀνεξάρτητοι. Νυμφευθείσης εἶτα τῆς Μανδάνης, θυγατρὸς τοῦ Ἀστυάγου, βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ πατρὸς τοῦ Κύρου, ἡ Περσίς συνηνώθη μετὰ τῆς Μηδίας τῷ 536 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυαξάρου Β'. Αἱ κατακτήσεις τοῦ Κύρου ἐν Λυδίᾳ, Ἑλλάσσει, Ἀσίᾳ καὶ Ἀσσυρίᾳ ἠῤῥησαν τὸ περσικὸν κράτος, ὅπερ ἐπίσης ἐξηκολούθησεν ἐπεκτεινόμενον ὑπὸ τοῦ 530—330 π. Χ. ὅτε καὶ ἐκέρυξε τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον. Οἱ μηδικοὶ πόλεμοι κλονίζουσιν αὐτὸ, ὁ δὲ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸ ὑποτάσσει (334 π. Χ.). Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως αὐτοῦ διαμερίζεται καὶ περιέρχεται εἰς τοὺς Σελευκίδας. Μετ' ὀλίγα ἔτη οἱ Πάρθοι διαμφισθητοῦσι τὸ περσικὸν κράτος καὶ ἐπωφελοῦμενοι τοὺς μεταξὺ Ἀντιόχου καὶ Πτολεμαίου πολέμους κυριεύουσι τὴν Παρθίαν καὶ οὕτω συνίσταται τὸ τῶν Ἀρτακιδῶν κράτος εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου περιῆλθε τὸ περσικὸν κράτος (246—229 π. Χ.), καὶ μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς τῶν Σασσανιδῶν. Οὗτοι συνεννόσαντες τὰς κτήσεις τοῦ ἀρχαίου περσικοῦ κράτους καὶ σχηματίσαντες δεύτερον ἢ νέον περσικὸν βασιλείου περιέρχονται εἰς ἀδιαλείπτους πόλεμους καὶ τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας πολέμους, μέχρις οὗ τῷ 636 μ. Χ., καίτοι ἐτρόμαξαν τοὺς Ρωμαίους, ἀνετράπησαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ὧν ἡ δυναστεία διαρκέσασα ἀπὸ τοῦ 636—1258 συμπεριελάμβανεν ἅπασαν τὴν Περσίαν, ἧς τὸ ὄνομα ἐξέλιπε παντάπασιν ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας. Κατὰ τὸν Η'. αἰῶνα τὸ κράτος τοῦτο παρακμάζει. Οἱ Ταχερίδαι, Σοφφारीδαι, Σαμανίδαι, Βονίδαι καὶ Γαζνεβίδαι σχηματίζουσιν ἀνεξάρτητα κράτη, ἅπερ οἱ Σελδζουκίδαι (1037), εἶτα ὁ Τζεγγίς-Χάν (1275) ὑποτάσσουν ἅχρις οὗ τῷ 1258 ὁ ἕργονος τούτου Οὐλαγού-Χάν τίθησι τέρμα εἰς τὴν Χαλιφίαν. Τότε ἡ Περσία ὑποτάσσεται εἰς μογγόλους Χάνας, ἀπογόνους

φύρων οἰκιῶν ἐντὸς παρακειμένου ἀθλίου δωματίου, οὗτινος ἡ εὐπρέπεια νὰ δοθῆ τῷ ἀπεσταλμένῳ, ὅστις ἦτο ἕγγαμος. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ὁ κ. καὶ ἡ κ. Du-Hamel προὔτιμησαν ν' ἀποκατασταθῶν ὑπὸ σκηνᾶς ἃς ἔστησαν ἐξωθεν τοῦ ξενῶνος, ἐντὸς λαχανοκῆπου, ἐπέμεινα ὅπως λάθω μέρος εἰς τὸ κατάλυμα τοῦτο, ἐνθα οἱ ὑπῆρξαι ἐκόμεσαν τέλος τὰ ἐπιπλά μου.

Νομίζων ὅτι ἦμην κύριος τοῦ καταλύματος τούτου, ἤναψα κηρίον διὰ ν' ἀναγνώσω πρὶν ἢ

κοιμηθῶ, ὅτε πρὸς μεγάλην μου ἐκπληξιν, εἶδον ὅτι ὁ ὑγρὸς τοῖχος, πλησίον τοῦ ὁποίου ἐκαθήμην, ἐφαίνετο κινούμενος. Δὲν ἠπατώμην· ἦτο ἀναρίθμητος σωρὸς ἐντόμων ἐκ τῶν μᾶλλον ἀπεχθῶν ὅσα δύναται τις νὰ φαντασθῆ. Καταληφθεὶς ὑπὸ φοβῆς, προσεκολλήθην ἐπὶ μίαν στιγμὴν εἰς τὴν θέσιν μου. Ἀλλ' εὐθὺς, συνελθὼν, ἐφυγον ψηλαφῆτι διὰ κλιμάκων σκοτεινῶν καὶ ὁμοίων πρὸς κρημνοὺς, ἐξεγείρων διὰ τοῦ ποδὸς τοῦς ἐκεῖ κοιτωμένους, καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν



ΤΟ ΣΟΥΣΑΝΙΕ (ἐν Περσίᾳ).

ὕλακων τῶν κυνῶν οἵτινες ἐφύλαττον τοὺς γειτονάς μου.

Τὴν αὐγὴν, ὁ μιχμανδάρ ἔσπευσε νὰ πληρο-

τοῦ Ταμερλάνου ἢ Οὐλαμου. Εἶτα οἱ Ἰλχανοὶ (1336—1390 καὶ οἱ Τουρκομάνοι βασιλεύουσιν ἐν Περσίᾳ ἀλλὰ προσωρινῶς, ὅτε τῷ 1499 ἄρχεται ἡ δυναστεία τῶν Σοφῶν.

Κατ' ἀρχὰς ἀδύνατοι ὄντες ἠναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους ἅπασαν τὴν πρὸς Α. χώραν τοῦ Κερκὰχ· ἀλλὰ τῷ 1587 Ἀβθὰς ὁ μέγας ἀποκατέστησε τὴν μονομαχίαν, ἐνίκησε τοὺς Τούρκους, ἀνεκτῆτατο, τὴν Ταυρίδα,

φορηθῆ τί τὸ αἷτιον τῶν κραυγῶν μου, καὶ ὁ ξενοδόχος ἐπίσης, μοὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ αἴθουσα κατὰ τῆς ὁποίας παρεπονούμενη ἦτο καλλίστη,

ἐκυρίευσεν τὴν Γεωργίαν καὶ ἀφῆρσεν ἀπὸ τῶν Πορτογάλων τὸ Ὄρμουζ. Ἀπὸ τοῦ 12'. αἰῶνος διάφοροι ἐπιδρομαὶ ἐν αἷς ἢ τῶν Ἀφρικανῶν τῷ 1722 καὶ ἡ τοῦ Ναδίρ τῷ 1736—47 διεμέλισαν τὴν Περσίαν. Τῷ 1794 ὁ Ἀγᾶ Μωχαμμέτ Σάχ, τίθησι τέρμα εἰς τὴν ἀναρχίαν καὶ ἀμέσως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φέτχ-Ἀλῆ Σάχ ἀνιδρύει ἐν τῷ δυτικῷ μέρει τὸ ἀρχαῖον περσικὸν κράτος τοῦ Ἰρὰν 1797. Ἀλλὰ, ἔνεκα τῶν κατὰ τῶν Ρώσων πο-

καὶ ὅτι σάχ-’Αβθᾶς τις εἶχε κοιμηθῆ ἐκεῖ πολ-
λάκις. Τοῦτο ἦτο ἀληθές· ἀλλὰ δὲν ἐπέστην· καί
τοὶ δὲ τὰ χωρία ὅπου διήλθομεν τὰς δύο ἐπιού-
σας νύκτας ἦσαν ἀθλιέστατα, οὐχ’ ἦττον κήχα-
ριστούμην ἐν αὐτοῖς συγκριτικῶς.

Αἱ οἰκίαι τῶν χωρίων τούτων ὅμοιαι πρὸς
ἀχυροσκεπεῖς καλύβας τῆς μικρᾶς Ρωσσίας, εἰ-

λέμων ἡ Περσία ἀπώλεσεν ἰκανὰς χώρας ἐτι καὶ
διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Τουρκιάν-Τσαί (1828) τὸ
χανάτον τῆς Ἐριθᾶν παρεχωρήθη τοῖς Ῥώσοις
ὡς καὶ τὸ τῆς Ναχτσιβάν. Ἡ δυναστεία ὅμως
τῶν Καδζάρων, ἐξ ἧς καὶ ὁ Ἄγα Μωχαμμέτ Σάχ
κατάγεται, ἐστερεώθη εἰς τὸν θρόνον βασιλεύουσα
ἄχρι τῆς σήμερον.

Δυναστεία καὶ Μονάρχαι τῆς Περσίας.

Δυναστεία Μυθωδῆς.

Πισδαδιανοὶ ἢ Καιομαριανοὶ.

1. Ἀχαιμενίδαι ἢ Καιαριανοὶ

Table listing names and dates for the Achaimenid and Kayanid dynasties, including Kuros, Kamboosh, and various rulers like Darius and Artaxerxes.

2. Ξενοὶ Βασιλεῖς.

Table listing foreign rulers of Persia, including Alexander the Great and Seleucid rulers.

3. Σασσανίδαι.

Table listing the Sassanid dynasty, including Artaxerxes, Sapor, and other rulers.

ναὶ ἐκτισμένοι ἐκ κεραμίτιδος γῆς, ἢ, ἵνα ἐκφρα-
σθῶ σαφέστερον, ἀπλῶς ἐκ πηλοῦ. Οἱ κατοικοῦν-
τες ἐν αὐταῖς δυστυχεῖς χωρικοὶ φαίνονται·
ἦσυχαι, ἐργατικοὶ, καὶ ἀκούοντες νοήμονες· μεθ’
ὄλην δὲ τὴν πενίαν τῆς χώρας, ὁ μιχμανδάρ
κατῶρθου πάντοτε νὰ προμηθεύῃ ἡμῖν ἀφθόνως
πάντα ὅσα δύναται τις εὐλόγως νὰ ἐπιθυμήσῃ.

Table listing names and dates for various Persian rulers and dynasties, including Varan, Narsoh, and others.

4. Οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀσμὰν Χαλίφαι (652—1258).
5. Ἀνταγωνισμὸς πρὸς τοὺς Χαλίφας ἀλλ’ ἐπὶ
ὀλίγων μόνον σημείων.

Table listing names and dates for the Seljuk and other dynasties.

6. Καϊρεβίδαι

Table listing names and dates for the Kayrabid dynasty.

7. Σελτζουκίδαι τῆς Περσίας.

Table listing names and dates for the Seljuk rulers of Persia.

μακρῶν τῶν πόλεων, ὡς γάλα, ἄρτον, ὑδροπέπο-
νας, ρόδια, σταφυλᾶς καὶ ὀλίγον οἶνον.

Ἀφικόμεθα εἰς Ζενδζᾶν (α) οὐχ’ ἦττον μετὰ

Table listing names and dates for rulers in the Zand dynasty, including Alp-Arslan, Malik Shah, and others.

8. Γκουρίδαι καὶ Χάται τοῦ Χαρίζμ (1155—1225).

Table listing names and dates for the Ghurids and Khattai rulers.

9. Μεγάλοι Χάται, Μογγόλοι

Table listing names and dates for the Great Khattai and Mongol rulers.

10. Χάται Μογγόλοι τοῦ Ἰράν.

Table listing names and dates for the Khattai Mongol rulers of Iran.

Ἀναρχία (1335—60).

11. Ἰλχανοὶ.

Table listing names and dates for the Ilkhanids, including Kasan-Buzruk and others.

σειράν παθημάτων καὶ καταλύοντες εἰς ἄθλια
καταλύματα.

Ἀπὸ τῆς Σεβάνης λίμνης, περὶ ἧς προλαβόν-
τως εἶπον, ἄχοι τοῦ τόπου ἐνθα ἔληγεν ἡ κοιλὰς
τῆς Δελιδζᾶν ἡ γυμνότης τῆς χώρας ἐν τῷ μέσῳ
εἶναι σχεδὸν ἀκατανόητος. Ἀλλὰ διατί, μεθ’ ὅλα
τὰ βιβλία ὅσα ἀνέγγων καὶ μεθ’ ὅλας τὰς πλη-

12. Τουρκομάνοι.

Table listing names and dates for the Turcoman rulers, including Tughan and others.

Δυναστεία τοῦ λευκοῦ ποιμνίου.

Table listing names and dates for the White Shepherd dynasty.

13. Σοφῆ.

Table listing names and dates for the Sofeh rulers, including Ismail and others.

14 Διάφοροι πρίγκηπες.

Table listing names and dates for various princes, including Nadir-Shah and others.

Ἐμφύλιος πόλεμος (1779—94).

15. Δυναστεία τῶν Καδζάρ.

Table listing names and dates for the Qajar dynasty, including Aga-Mohammed and others.

ἀλλὰ τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἠθέλησε νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά του ἐδίστασεν ἐπὶ μικρὸν, προσηλώσας μετὰ σχεδὸν περιπαθοῦς ἐπιμονῆς ἐπὶ τοῦ ὠραίου τῆς Λευκῆς προσώπου, τὸ θλιβεράν αἴφνης ἔκφρασιν λαβὸν βλέμμα του.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην πληθὺς ἰδεῶν διήρχετο τοῦ πνεύματός του.

Ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὅτι ποτὲ θεὰ γυναικὸς δὲν τὸν εἶχεν ἐπὶ τοσοῦτον σαγινεύσει.

Ὅτι οὐδὲν κατ' ἐπιφάνειαν τὸν ἐχώριζε τῆς νεάνιδος ταύτης, ἴσης πρὸς αὐτὸν κατὰ τε τὸν βαθμὸν καὶ τὰ πλοῦτη, καὶ ὅτι μ' ὅλα ταῦτα μόνον τὸ ὄνομά του προφερόμενον ἐμελλε νὰ ἀνοίξῃ μετ' ὀλίγον μετὰ αὐτῶν ἀνυπερβλήτους ἀβύσσους.

Κατηράσθη σχεδὸν τοῦ ὀνόματος τούτου, δι' ὃ τοσοῦτον ὑπερηφανεύετο, καὶ διεῖδε τὸ μισῶν ἀδίκημα τῶν πατροπαράδοτων προλήψεων, τὰς ὁποίας ἀπαισίως εἶχε κληρονομήσει· τῷ ἐφαίνετο ὅτι ἄγνωστον δυστύχημα θέλει καταθραύσει τὸ μέλλον του, καὶ ἀνοίξει εἰς τὴν καρδίαν του βαθεῖαν καὶ ἀνίατον πληγὴν.

Ἐν τούτοις ἡ Λευκὴ ἐπερίμενε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Τριστάν, ἤρχισε δὲ νὰ ἐκπλήσσηται διὰ τὴν ἀνεξήγητον ταύτην βραδύτητα.

Ὁ Τριστάν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὀπισθοχωρήσῃ· κύψας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐψιθύρισε τὸ ὄνομά του, ὡς εἰ ὠμολόγει πρᾶξιν αἰσχρὰν ἢ ἀσύγνωστον κακούργημα.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ἡ Λευκὴ μὲ εἰδὸς τι πρόμου, ἅμα τὸ ὄνομα τοῦτο ἀκούσασα.

Ὁ Τριστάν ἠγνόησε κάλλιστα τὴν ἔκφρασιν τοῦ τῆν νεάνιδα διαφυγόντος ἐπιφωνήματος, ὑψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς δεσποινίδος τοῦ Μιραβέλ.

Τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶχε ἀποβάλλει τὴν ἔκφρασιν τῆς γλυκείας εὐμενείας, καὶ τῆς μετὰ συγκινήσεως εὐγνωμοσύνης ὑφ' ἣν πρὸ ὀλίγου ἐνεψυχοῦτο καὶ δὲν ἐξέφραζε ἢ ἔνστικτον καὶ ἀκούσιον φόβον.

Ὁ Τριστάν ἠσθάνθη θλίψιν ὀδυνηράν, ὀπισθοχώρησε κατὰ τινὰ βήματα, καὶ μετὰ βραδείας καὶ χαμηλῆς φωνῆς.

— Ὑμεῖς, εἶπε, τὸ ἠθελήσατε· ὀρκίζομαι ὅτι ἐπρωτίμων νὰ τηρήσω σιγὴν! Οὔτω τούλόχιστον

θὰ διετηρεῖτε ἴτω· εὐμενῆ ἐνθύμησιν ἐνὸς ἀγνώστου, ἐνῷ τώρα δὲν εἶμαι πλέον δι' ὑμᾶς ἢ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ὀφείλεται νὰ μισῆτε...

— Νὰ μισῶ!.. διέκοψε ἡ Λευκὴ, ὦ! Κύριε..

— Φεῦ! Κυρία, ἀπήντησεν ὁ Τριστάν γνωρίζω πόσον τρομερὸν εἶναι τὸ κράτος κληρονομικῶν τινῶν προλήψεων τὰς ὁποίας τὴ τέχνον ἐκμυζᾷ μετὰ τοῦ τρέφοντος αὐτὸ γάλακτος. Πρὶν σὰς ἴδω ὠμολογῶ, Κυρία, ὅτι συνεμεριζόμεν τὰς προλήψεις ταύτας... εἰς τὰ ὄμματα ὑμῶν εἶμαι ἐχθρὸς τῆς οἰκογενείας σας. Τώρα Κυρία θὰ χωρισθῶμεν... διὰ παντός... χωρὶς ἀναμφιβόλως νὰ ἐπανίδωμεν πλέον ἀλλήλους... Φεύγω εὐτυχῆς διότι ἠδυνήθη νὰ σὰς κάμω ἐλαφρὰν τινα ὑπηρεσίαν, σὰς παρακαλῶ δὲ νὰ λησμονήσῃτε διὰ παντός τὸ ὄνομα μου, ἂν ποτε καταδεχθῆτε νὰ μὲ φέρητε εἰς τὴν μνήμην σας..

Ταῦτα εἰπὼν ὁ βαρῶνος ἔκαμε βαθεῖαν ὑπόκλισιν πρὸ τῆς νεάνιδος καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν ἀνυπομόνως περιμένοντα ἵππον του ἔθεσε καὶ πάλιν τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἀναβολέως.

— Χαίρετε, Κυρία, ἐψιθύρισε στραφεὶς πρὸς τὴν νεάνιδα.

— Χαίρετε... ἀπήντησεν ἡ Λευκὴ ἀλλὰ τοσοῦτον χαμηλοφώνως ὥστε ὁ Τριστάν μόλις τὴν ἤκουσε.

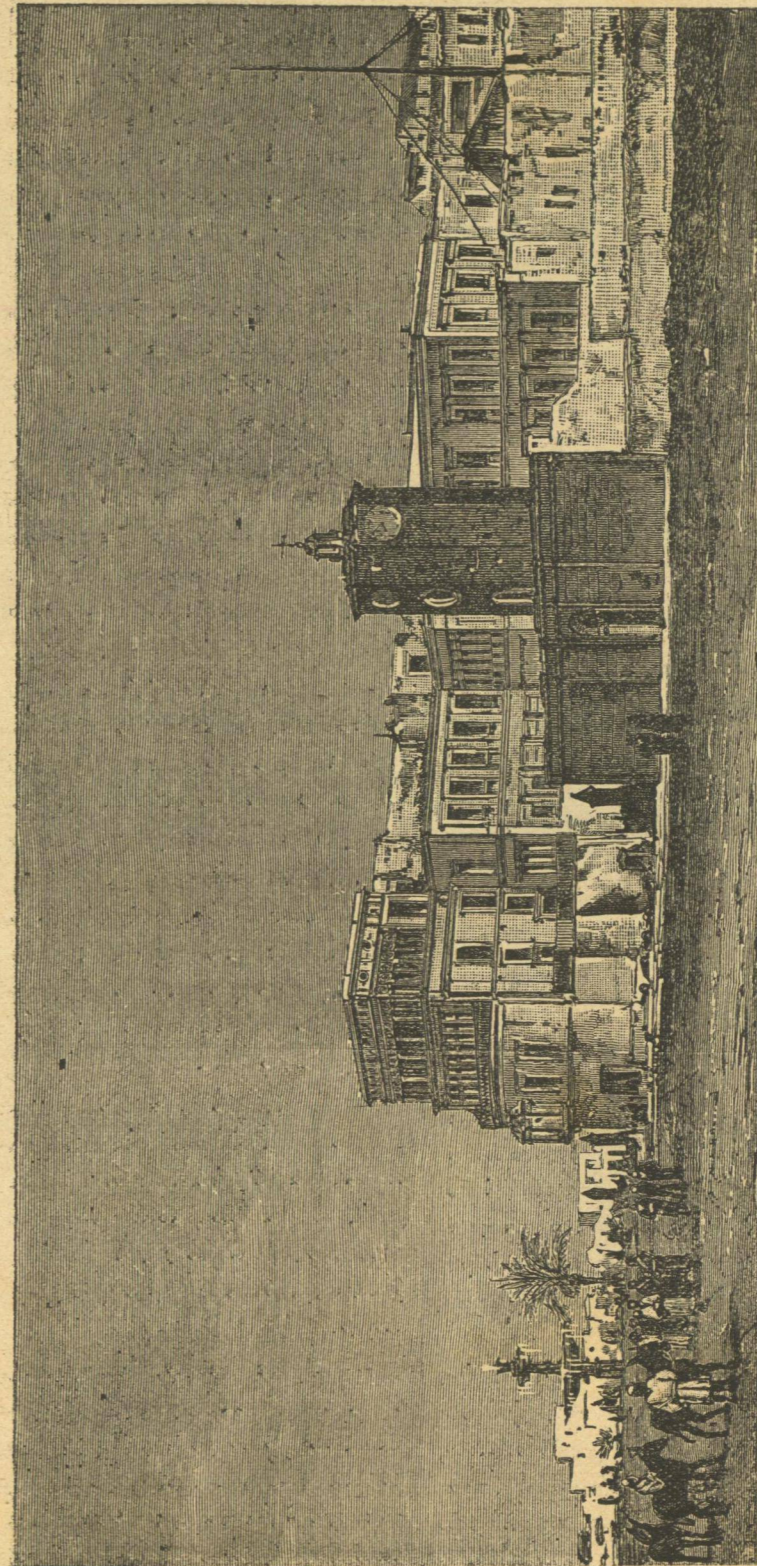
Ὁ νέος ἵππευσεν, ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου του ὡς εἰ ἐπροσπάθει νὰ ἐκδιώξῃ ὀχληρὰν τινα ἰδέαν, βυθίσας δὲ τοὺς πτερνηστῆρας εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του ἔγεινεν ἀφαντος ὡς ἀστραπὴ, κάμψας τὴν γωνίαν ἐνὸς διαδρόμου.

Ἡ Λευκὴ ἔμεινε ἀκίνητος καὶ σκεπτικὴ ὑπὸ τὴν μεγάλην δρῦν ὑφ' ἣν ἐκάθητο.

Ὅταν ὁ γέρον ὑπῆρέτης πλησιάσας τὴν ἠρώτησεν εὐσεβάστως ἐὰν θέλῃ νὰ ἵππευση διότι ὁ Κύριος πατὴρ της θὰ ἦτο βεβαίως ἀνήσυχος ἐκ τῆς παρατεταμένης ἀπουσίας της, ἡ Λευκὴ ἀνετριχίασεν.

Ἄνεστίρησεν ὡς νὰ τὴν ἀφύπνισαν ἐν τῷ μέσῳ ὀνείρου, ψιθυρίζουσα τὴν διακεκομμένην ταύτην φράσιν, ἥτις ἦν ἀναμφιβόλως ἀπάντησις εἰς μίαν τῶν ἐνδομύχων αὐτῆς σκέψεων:

— Ἐχθρὸς μου!... Ἐκεῖνος!... ὦ! Ὁχι...



Τὸ Βάβρο— Ἀνάκτορον τῆς Α. Π. τοῦ Βῆν τῆς Τυνίδος
ΜΟΧΑΜΜΕΤ-ΕΣ-ΣΑΛΑΟΚ.

« Έλα, λέγει, ἄχ! βιάσου ὀλίγο!
Δός μου, δός μου αὐτὸ τὸ φιλι,
γιατὶ χρέος μου εἶναι νὰ φύγω,
γιατὶ γέννηκεν ἤλθε πρῶτ' . . . »

Δὲν προφθαίνει τὸ χέρι ν' ἀπλώσῃ,
μὲ μειδιάμ' ὁ ψάλτης πικρὸ,
δὲν προφθαίνει ματιὰ νὰ σηκώσῃ . . .
εἶχε φύγει τὸ δόλιον στοιχειό!

Σὰ λιθάρ' ἀπομνήσκει 'κεῖ πέρα,
μὰ κραυγὴ μία βγάζει βαρρεῖα
καὶ σὰν φάνηκε 'ς γῆ ἢ 'μέρα
εἶχε πέσει . . . δὲν εἶχε λαλιά!

Κλαῖψτε! κλαῖψτε! δὲν 'σθύσθη ἐκεῖνος
ἀλλὰ ζῆ . . . ὦ! Θεέ μου, καὶ πῶς!
Μένει ἄχρηστος κίτρινος κρῖνος
γεῖα πάντα . . . μὰ εἶνε Τρελλός!!

A. K. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Στατιστικά.— Ἐκατονταετείς.— Τὸ
1874 ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας ἐξέδωκε διάταγμα
νὰ συναθροισθῶσιν ἔμπροσθέν του πάντες οἱ ἐν
τῇ αὐτοκρατορίᾳ του γέροντες μ' ὄλον τοῦτο
καθ' ὄλην τὴν ἐκτεταμμένην καύτην ἐπικράτειαν
μεταξὺ 300,000,000 κατοίκων τέσσαρες μόνον
εὑρέθησαν ἐπέκεινα τῶν 400 ἐτῶν ἡλικίας. Ἐν
Ἀγγλίᾳ τὸ 1821 εὑρέθησαν μεταξὺ 9,830,461
μόνον 468 ἑκατονταετείς, δηλ: 1 μεταξὺ 58,
614. Ἐν Οὐαλλίᾳ μεταξὺ 700,210, 21 ἑκα-
τονταετείς, δηλ: 1 μεταξὺ 34,430. Ἐν Σκωτίᾳ
μεταξὺ 1,956,706, 102 ἑκατονταετείς, δηλ: 1
μεταξὺ 19,834 δηλ, 349, μεταξὺ 6,804,827
λέγεται ὑπὸ τοῦ Λαρρὺ ἀρχιχειρουργοῦ εἰς τὸ
ἐν Αἰγύπτῳ Γαλλικὸν στράτευμα ὅτι εἰς τὴν
πόλιν Κάϊρον ἦσαν τὸ 1800, 35 ἑκατονταετείς
1 δηλ: μεταξὺ 11, 428 ἐὰν ὑποθέσωμεν τὸν
πληθυσμὸν ἀναβαίοντα εἰς 1,400,000.

**

Φιλάργουρός τις εἶχε δύο θυγατέρας,
ἵνα μὴ ἐξοδεύῃ δι' ἀμφοτέρας διδάκτρα: τὰς ἔ-
πεμπεν εἰς τὸ σχολεῖον ἐναλλάξ, καὶ ἡ μὲν μία

ἐπορεύετο εἰς τὸ σχολεῖον, ἡ δὲ ἑτέρα μένουσαν
κατ' οἶκον ἐξετέλει τὰς ἐργασίας τῆς οἰκίας. Ὡ-
φειλεν ὁμῶς ἡ πρώτη νὰ διδάσκη τὴν μένου-
σαν κατ' οἶκον ὅσα ἐμάνθανε καθ' ἑκάστην μετὰ
παρέλευσιν τριῶν μηνῶν ἐπορεύετο ἡ ἄλλη καὶ
οὕτω καθεξῆς.

**

Φαρμακοποιοίς τις θέλων νὰ φέρῃ εἰς
σύγχησιν ἤτυχον τινὰ ἱερέαν Πῶς συμβαίνει,
εἶπεν, ὥστε οἱ προπάτορες ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαάκ
καὶ Ἰακώβ, νὰ φθάσωσιν εἰς τόσῃ μεγάλην ἡλι-
κίαν;

— Τοῦτο συμβαίνει, ἀπεκρίθη ὁ εὐφυῆς ἱερεὺς
διότι δὲν ἦσαν τότε γνωστὰ τὰ φάρμακα.

**

Ἀμερικανός τις εὐρισκόμενος μεταξὺ
Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων ἐπαινοῦντας τοὺς μεγά-
λους τεχνίτας, οὗς ἐξάγουσι τὰ ἔθνη των. Οὗτοι
εἶναι μικροὶ πρὸς ἡμᾶς εἶπεν· εἰς τὴν πόλιν
Βίλλ' Ἐλαβαὶν ὑπάρχει ζωγράφος, ὅστις δύναται
νὰ ζωγραφίσῃ τόσῃ καλὰ τὸν Φελλὸν ὡς μάρ-
μαρον, ὥστε ἂν τὸ ρίψῃς εἰς τὸ ὕδωρ βυθίζεται
ὡς νὰ ἦτο λίθος.

**

Ἱερεὺς τις Ἀμαθῆς παρεπονέθη εἰς τὸν
Προϊστάμενόν του ὅτι ἐπειδὴ ἐχύθησαν πολλὰ
στίγματα κηρίου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ ἦτο ἀ-
δύνατον ν' ἀναγινώσκῃ ἐλευθέρως. Εἰπόντος δὲ
τοῦ Προϊστάνοντος του ὅτι δύναται νὰ πηδᾷ τὰ
μέρη ἐκεῖνα. Ὁ Ἱερεὺς τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ,
ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον ἐπήδα, καὶ μέχρις
οἴτου τελειώσῃ τὴν ἀνάγνωσιν, εἶχεν ἐξέλθει τῆς
ἐκκλησίας μὲ τὰ πηδήματα.

**

Ἀνθρωπὸς τις ἡγάπα πολὺ τὸν οἶνον, ἀλλ'
εὕρισκεν ἐν αὐτῷ δύο κακὰς ιδιότητας. Ἐὰν
βάλλω νερὸν μέσα ἔλεγε, τὸν χαλνῶ, ἂν πάλιν
δὲν βάλλω μὲ χαλνᾶ.

ΑΙΝΙΓΜΑ

Ὅταν δὲν βλέπεις, τότε μὲ βλέπεις·
καὶ δὲν μὲ βλέπεις ὁπότεν βλέπης.
Λοιπὸν, ὦ φιλε, χωρὶς νὰ βλέπῃς,
ἐνώπιόν σου μέγα μὲ βλέπεις.

A. ΑΔΑΜΙΔΗΣ.